

TÜRKİYE'DEKİ İSTİHDAM SORUNU VE İŞSİZLİK:

TEKİRDAĞ İLİ ÖRNEĞİ

Özge ÖZBEK

Yüksek Lisans Tezi

İktisat Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem BAKKAL

2020

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DEKİ İSTİHDAM SORUNU VE İŞSİZLİK:
TEKİRDAĞ İLİ ÖRNEĞİ

Özge ÖZBEK

İKTİSAT ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DR.ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM BAKKAL

TEKİRDAĞ-2020

Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

.../... / 2020

Özge ÖZBEK

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özge ÖZBEK tarafından hazırlanan “ **Türkiye’deki İstihdam Sorunu ve İşsizlik: Tekirdağ İli Örneği**” konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca..... günü saat’da yapılmış olup, tezin OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı:	Dr.Öğr.Üyesi Muharrem BAKKAL	Kanaat:	İmza:
Üye:	Dr.Öğr.Üyesi Menekşe VAROL KILIÇARSLAN	Kanaat:	İmza:
Üye:	Dr.Öğr.Üyesi Celal DEMİRKOL	Kanaat:	İmza:

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

...../...../20.....

Dr.Öğr.Üyesi Ali Faruk AÇIKGÖZ

Enstitü Müdürü V.

ÖZET

Kurum, Enstitü, ABD :Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı

Tez Başlığı :Türkiye’de İstihdam Sorunu ve İşsizlik: Tekirdağ İli Örneği

Tez Yazarı :Özge Özbek

Tez Danışmanı :Dr. Öğretim Üyesi Muharrem BAKKAL

Tez Türü, Yılı: Yüksek Lisans Tezi, 2020

Sayfa Sayısı : 120

İktisat bilimi ülkelerin ekonomik gelişme ve sosyal kalkınma düzeylerini konu alan bir bilimdir. Dolayısıyla Türkiye’nin sosyoekonomik yapısına bakıldığında, günümüzde diğer ülkelerde de olduğu gibi istihdam ve işsizlik sorunlarıyla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar son yıllarda artış göstermekle birlikte ciddi anlamda çözüme kavuşturulması gereken ve özellikle işsiz gençler bağlamında oldukça önem teşkil eden bir konu haline gelmiştir. Bu çalışmada çeşitli iş alanları, işçi-işveren tarafı ve halkın içindeki iş bulamayan bireyler ve özellikle işsiz genç kesim çeşitli veriler ile rapor edilecektir. İşsizlik sorunu tüm boyutlarıyla ele alınarak istihdamın Türkiye’deki güncel durumu ve Tekirdağ ili örneği incelenecektir. İşsizlik, özellikle Türkiye’de toplumun kanayan yarası durumundadır. Türkiye’nin gündemindeki varlığını devam ettirmekte olan işsizlik sorununun bu tez ile Türkiye’deki son durumuna ve bu soruna karşı alınan önlem ve uygulanan politikalara değinilecektir.

Anahtar Kelime: İstihdam, İşsizlik Sorunu, Sosyoekonomik Durum

ABSTRACT

Institution, Institute, Department Thesis Title	: Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences, Department Of Economics :Employment Problem and Unemployment in :Turkey: Example of Tekirdağ Province
Thesis Author	: Özge Özbek
Thesis Adviser	:Dr. Lecturer Muharrem BAKKAL
Type of Thesis,Year	: MA Thesis, 2020
Total Number of Pages	:120

Economics is a science that also deals with the economic and social development levels of countries. Thus, when viewed Turkey's socioeconomic structure, it is today faced with the problem of employment and unemployment, as well as in other countries. Although these problems have increased in recent years, they have become an issue that needs to be solved seriously and is very important especially in the context of unemployed youth. In this study, it is aimed to deal with all dimensions of the unemployment problem by reporting various business areas, the workers-employer side and the individuals who cannot find a job in the public and especially the unemployed youth, and to determine the current situation of employment based on the province of Tekirdağ. Unemployment is particularly the case in Turkey, a bleeding wound of the society. The problem of unemployment, which maintains its presence in Turkey's agenda by the end of this thesis, situation in Turkey and the measures taken to tackle this issue and will be addressed to the applicable policies.

Keywords: Employment, Unemployment problem, Socioeconomic status

ÖNSÖZ

Global bir konu olan ve dünyadaki en gelişmiş ülkelerin de sorunu olan istihdam ve işsizlik; finansal, toplumsal ve bireysel açıdan çöküntülere sebebiyet verecek ciddi bir durumdur. Özellikle Türkiye’de gündemini koruyan istihdam ve işsizlik sorunu çalışmamızda genel olarak ele alınmış ve araştırılmıştır. Danışman hocam Öğretim Üyesi Dr. Muharrem BAKKAL ’a teşekkürlerimle...

Özge ÖZBEK

TEKİRDAĞ, 2020

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM BEYANI.....	iii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	2
KISALTMALAR LİSTESİ.....	1
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. İstihdam ve İşsizlik Sorunu.....	2
1.1. Genel Çerçevde İstihdam.....	2
1.1.1. İstihdamın Tanımı ve Unsurları.....	2
1.1.2. İstihdam Türleri.....	3
1.1.4. Türkiye’de Aktif İşgücü Politikaları.....	9
1.1.5. İstihdamın Verimlilik ve Girişimcilik Üzerine Etkileri.....	15
1.2. İşsizliğin Genel Yapısı.....	18
1.2.1. Farklı İşsizlik Tanımları.....	18
1.2.2. Çalışma Kavramı.....	19
1.2.3. İşsizlik Türleri.....	20
1.3. İşsizlik Sorunu ve Nedenleri.....	22
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
2. Türkiye’de İstihdam ve İşsizliğin Yapısal Analizi.....	25
2.1 Türkiye’de İstihdam.....	25
2.1.1 Eğitim Düzeyine Göre İstihdam.....	25
2.1.2. Çalışanın İşteki Durumuna Göre İstihdam Dağılımı.....	29
2.1.3. Sektör Gruplarına Göre İstihdam.....	31
2.1.4. Coğrafi (Kırsal-Kentsel) Duruma Göre İstihdam.....	35
2.1.5. Türkiye’de Kamu ve Özel Sektör İstihdamı.....	37
2.1.6. Türkiye’de Çocuk İstihdamı.....	40

2.1.7.	Türkiye’de Genç İstihdamı	42
2.2.	Türkiye’de İformel Sektör	45
2.3.	Türkiye’de İşsizlik	46
2.4.1.	Eğitim Durumuna Göre İşsizlik	47
2.4.2.	Meslek Gruplarına Göre İşsizlik	49
2.4.3.	Sektör Gruplarına Göre İşsizlik	50
2.4.4.	İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik	51
2.3.5.	Bölgelere ve İllere Göre İşsizlik	54
2.3.6.	İş Aradıkları Kanala Göre İşsizler	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		57
3.	Türkiye’deki İstihdam ve İşsizlik Sorunu: Tekirdağ İli Örneği	57
3.1	Tekirdağ İli Hakkında Genel Bilgiler	57
3.1.1	Tekirdağ İlinin Etimolojisi ve Coğrafi Konumu	57
3.1.2	Tekirdağ İlinin Sosyoekonomik Yapısı	59
3.2	Tekirdağ’da İstihdam ve İşsizliğin Genel Görünümü	59
3.2.1	Tekirdağ’da İstihdam	59
3.2.2	Tekirdağ’da İşsizlik	68
3.3	Araştırmanın Amacı Ve Önemi	76
3.4	Araştırmanın Kapsamı	77
3.5	Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi	77
SONUÇ VE ÖNERİLER		78
KAYNAKÇA		81

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. İşgücüne Dahil Olmayanların Yıllara Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenlerini Gösteren Dağılım (2014-2019)	24
Tablo 2.1. Türkiye’de İstihdamın Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı(2014-2019)	26
Tablo 2.2. Türkiye’de Ulusal Eğitim Durumu İstatistikleri(2014-2019)	27
Tablo 2.3. Türkiye’de Eğitim Düzeyine Göre İşgücüne Katılım Oranları (2014-2019)	28
Tablo 2.4. Türkiye’de İstihdamın İşteki Duruma Göre Dağılımı (2014-2019).....	29
Tablo 2.5. Türkiye’de İstihdamın İşteki Duruma Göre Dağılımı (2014-2019).....	30
Tablo 2.6. Türkiye’de İstihdamın Sektör Dağılımı(2014-2019)	32
Tablo 2.7. Türkiye’de İstihdamın Bölgelere Göre Sektör Dağılımı (2019).....	33
Tablo 2.8. Türkiye’de İstihdamın Cinsiyete Göre Sektör Dağılımı (2014-2019)	34
Tablo 2.9. Türkiye’de Kır ve Kentlerde Nüfus ,İşgücü ,İstihdam ,İşgücüne Katılım ve İstihdam Oranları (2014-2019)	36
Tablo 2.10. Türkiye’de İstihdamın Kamu Sektöründe Dağılımı (Mart 2020)	38
Tablo 2.11. Türkiye’de İstihdamın Kamu Sektöründe Dağılımı (2019-2020).....	39
Tablo 2.12. Türkiye’de Çocuk İşgücü Göstergeleri (1999-2006-2012-2019 Yılları)41	
Tablo.2.13. Türkiye’de Genç İşgücü Göstergeleri (2014-2019)	43
Tablo 2.14. Türkiye’deki Genç Nüfusun Eğitimde ve İstihdamdaki Dağılımı (2014-2019)	44
Tablo.2.15. Türkiye’de Esas İşlerinden Herhangi bir Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar (2014-2019).....	45
Tablo 2.16. Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik Oranları (2000-2019)	47
Tablo .2.17. Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Dağılımı (2014-2014)	48
Tablo 2.18. Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Dağılımı (2014-2019)	48
Tablo 2.19. Türkiye’de Tarım ve Tarım Dışı İşsiz Miktarları (2014-2019)	51
Tablo 2.20. Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (2014-2019).52	
Tablo 2.21. Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (2014-2019) 53	
Tablo 2.22. Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (2014-2019) 53	
Tablo 2.23. Türkiye’de İşsizliğin Bölgelere Göre Dağılımı (2014-2019).....	55
Tablo 2.24. İş Aradıkları Kanala Göre İşsizlerin Dağılımı (2014-2019)	56
Tablo 3.1. Güncel Nüfus Değerleri (TUIK 4 Şubat 2020 verileri)	60
Tablo 3.2. İstihdamın Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı	61
Tablo 3.3. TR21 Bölgesi’nde Cinsiyete Göre İstihdam Dağılımı (2014-2019).....	85
Tablo 3.4. TR21 Bölgesi’nde Yaşa Göre İstihdam Dağılımı (2014-2019)	85
Tablo 3.5. TR21 Bölgesi’nde Yaşa Göre İstihdam Dağılımı (2014-2019).....	87
Tablo 3.6. TR21 Bölgesi’nde Eğitim Düzeyine Göre İstihdam Dağılımı(2014-2019)	66
Tablo 3.7. Meslek Gruplarına Göre Çalışan Sayısı , Tekirdağ	88

Tablo 3.8. İstihdamın Sektör Olarak Dağılımı ,Tekirdağ	89
Tablo 3.9. TR21 Bölgesi'nde İstihdamın İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2014-2019)	69
Tablo 3.10. İşgücüne Dahil Olamam Nedenleri	71
Tablo 3.11. TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2014-2019)	71
Tablo 3.12. TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2014-2019).....	94
Tablo 3.13. TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Eğitime Göre Dağılımı (2014-2019).....	96
Tablo 3.14. TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Eğitime Göre Dağılımı (2014-2019).....	97
Tablo 3.15. Tekirdağ'da İşe Yerleştirilenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları (2019).....	97
Tablo 3.16: Eğitim Durumuna Göre Açık İş Durumu, Tekirdağ	98
Tablo 3.17: Cinsiyete Göre En Çok Çalışılan Meslekler, Tekirdağ.....	99
Tablo 3.18: İş Yerleştirilenlerin Sektörel Dağılımı, Tekirdağ.....	100

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
KİT	: Kamu İktisadî Teşebbüsü
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
İPA	: Katılım Öncesi Yardım Aracı
İHA	: Hane Halkı İşgücü Anketi
MD	: Mevsimsel Düzeltmeler
İKO	: İşgücüne Katılım Oranı
NEET	: Eğitimde ve İstihdamda Yer Almayan Gençler
İŞKUR	: Türkiye Çalışma ve İş Kurumu
MATERGAM	: Mesleki ve Teknik Geliştirme ve Eğitim Merkezi
MEB	: Mili Eğitim Bakanlığı
MPM	: Milli Prodüktive Merkezi
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
TR21 Bölgesi	: Tekirdağ, Edirne Kırklareli

GİRİŞ

İşsizlik sorunu, üretim faktörlerinden emeğin etkin ve yeterli istihdam edilememesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, ülkeleri siyasi, sosyal ve iktisadi anlamda bir mücadeleye itmektir. Tüm dünyada yaşanan çeşitli yenilikler ve gelişmeler ile ortaya çıkan istihdam ve işsizlik, Türkiye'nin de bir sorunudur. Köylerden kente göç ile hız kazanan ve nüfus artışıyla perçinlenen bu sorun, küresel krizlerle birlikte ülke geleceği adına oldukça önemli bir olgu haline gelmiştir.

Türkiye'nin tarım ve sanayi sektöründe önemli bir yere sahip TR21 Bölgesi (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) 'den Tekirdağ ili son yılların en yüksek istihdam ve işgücü kapasitesini taşımaktadır. Bu nedenle, Tekirdağ ilindeki istihdam ve işsizliğin incelenmesi Türkiye için önemli bir örnek teşkil edecektir. Ayrıca istihdam ve işsizlik oranlarını yıllara göre tespit etmek, nedenlerini belirlemek, son durumu güncelleyen bilgiler elde etmek adına katkı sağlamak önem taşımaktadır.

Bu çalışma ile istihdam ve işsizliğin boyutları Türkiye geneli ele alınarak Tekirdağ ili özelinde pekiştirilecektir. Birinci bölümde; istihdam ve işsizliğin yapısı genel çerçevede ortaya konacak, işsizliğin nedenlerine değinilecektir. İkinci bölümde; Türkiye'deki istihdam ve işsizliğin istatistikî veriler yardımıyla yapısal analizi oluşturulacak ve değerlendirilecektir. Son bölümde ise Tekirdağ ilindeki istihdam ve işsizlik araştırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İstihdam ve İşsizlik Sorunu

1.1.Genel Çerçeve de İstihdam

1.1.1.İstihdamın Tanımı ve Unsurları

İstihdam; kelime anlamı olarak bir insanı bir işte çalıştırma veya bir insana iş verme anlamlarını taşımaktadır. Aynı zamanda bir iş alanı açma şeklinde de ifade edilmektedir. Dolayısıyla istihdam, bir ülkedeki işgücünün sürekli olarak çalıştırılmasıdır. Bu durum; bir ülke ekonomisinde belirli bir dönemde var olan üretim unsurlarının o anki teknolojik seviyeye göre hangi oranda kullanıldığını göstermektedir. Ekonomideki kaynakların etkin kullanımı ile üretime dair temel soruların cevap bulması noktasında istihdam kavramı ortaya çıkmaktadır (Dinler, 2014). İstihdam, kavramsal anlamda dar istihdam ve geniş istihdam olarak iki şekilde incelenmektedir. Dar anlamda istihdamda, üretim unsurlarından emeğin yani sadece çalışanların üretim sürecindeki kullanımı incelenirken; geniş anlamda istihdamda ise emeğin yanında diğer üretim unsurları olan ve üretim sürecinde rol alan girişimci, sermaye, toprak, doğal kaynak gibi tüm unsurların kullanımı incelenmektedir.

Çalışamayan işsiz bireyler için oluşacak sorunlar aynı şekilde toplumun da sorunları olmaktadır. Dolayısıyla emek faktörü daha fazla öneme sahip olmaktadır (Apaydın, 2018).İstihdam aynı zamanda bir ülke ekonomisinde mal ve hizmet üretimi sağlamak için çalıştırılmak üzere bekleyen hazırdaki işgücü nüfusudur. Başka bir tanım ile istihdam; belirli bir kazanç elde edebilmek için üretim faktörlerinin çalışması veya çalıştırılmasıdır. İstihdam, bir çeşit işçi- işveren arasındaki işçinin ya da çalışanın belli bir hizmet vereceğine istinaden bir anlaşmadır. Bir iş sözleşmesi niteliği taşıyan bu anlaşma taraflara belli başlı bir düzen sağlamaktadır.

1.1.2.İstihdam Türleri

İstihdam, sadece ücret karşılığı bir işin yapılması veya kendi işini yapmak gibi ifadeleri içeren bir kavram değildir. Tam tersi belli koşullar altında yapmak istediğini yapan herkesin durumunu içermektedir ve böyle bir birey tam olarak istihdam edilmektedir. Bu nedenle, istihdamın yapılandırılması aşağıdaki esas alınan bazı türlere göre yapılmaktadır.

1.1.2.1. Tam İstihdam ve Eksik İstihdam

Tam istihdam; geniş anlamda bir ekonomik yapıdaki tüm üretim unsurlarının tam kullanılmasını ifade etmektedir Tam istihdam emek unsuru ile birlikte diğer unsurların da kullanımını ifade etmektedir. Ancak uygulamadaki tam istihdam, üretim unsurlarından olan emek ile tanımlanmaktadır (Ay, 2012). Diğer bir ifade ile tam istihdam, bir ekonomide belli bir ücret karşılığında çalışmak isteyen tüm bireylerin iş bulabildiği üretim faaliyetlerine katılım sağlayabildiği düzeydir. Yani bir ekonomide hali hazırda işgücü olarak kabul edilen emeğin işgücüne katılıp üretime katkıda bulunması tam istihdamı yaratmaktadır (Kamacı, 2016). Tam istihdam, makro boyutuyla yani geniş anlamda ele alındığında ise toplam işgücü talebi ile arzının eşitlendiği finansal durumdur.

Post-Keynes yaklaşımında ise hedeflenen tam istihdam seviyesi ana akım iktisat hedefinin üzerindedir. Dolayısıyla bu yaklaşımdan da anlaşılacağı gibi, özel ya da kamu kesimi harcamalarının yeni istihdam imkânı vermediği durum tam istihdam olarak tanımlanmaktadır. Böyle bir durumda, devletin aktif maliye politikaları devreye girmektedir. Geçici veya yapısal faktörler değerlendirildiğinde, makul yani mantıklı işsizliğin olduğu bir istihdam tam istihdam durumu olarak kabul edilmektedir. Böylece ortaya çıkması doğal olan işsizlik oranı, ülkelere ve koşullara göre değişme göstermektedir. Aynı zamanda tam istihdam, bir ülke ekonomisinin hedeflediği istihdam seviyesini gösterdiğinden iktisat politikasının ana hedefidir (Göker ve Dane, 2013).

Klasik iktisatçılara göre ise tam istihdam, durumu gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde doğal bir durumdur ve ekonominin kendi devimsel yapısı onu tam istihdam düzeyine getirecektir. Tam istihdama erişmiş bir ekonomiye bakıldığında; tüm üretim unsurları üretime katılmış ve verimlilik en yüksektir. Tam istihdamın temel hedefi,

sanayileşmiş toplumlarda görülen dönemsel işsizliğin negatif etkilerini önlemek veya en aza indirmek aynı zamanda diğer işsizlik türlerinin oluşmasını engellemektir. Diğer işsizlik türlerinden mevsimsel ve doğal işsizlik gibi işsizlik türlerinin tam olarak ortadan kaldırılması için belli bir işsizlik oranının görmezden gelinmesi tam istihdam olarak kabul görmektedir. Klasik iktisatta tam istihdamın sağlanması önemlidir (Kanca, 2012).

Eksik istihdam ise bir ekonomideki işgücünün belirli ölçütlere göre verimliliğini değerlendiren bir istihdam türüdür. Makro anlamda, ekonomide ki belli bir dönemdeki tüm üretim unsurlarının üretim sürecinde kullanılmaması durumudur. Dar anlamıyla ise üretim unsurlarından emek faktörünün o ekonominin belirli bir döneminde üretim sürecine katılmamasını ifade etmektedir. Kısacası eksik istihdamda işgücü kapasitesi istihdam hacminden büyüktür. Böyle bir ekonomide yaşam standardı kaynak israfından dolayı düşüktür. Kaynakların etkin kullanımı ile milli gelir arasındaki ilişkiye bakıldığında, paralellik olduğu ve eksik istihdamın sonucunda kişi başı gelir seviyesinin düştüğü görülmektedir (Güçlüoğlu, 2017). Bu durumda, işsizlik sorunu ortaya çıkmakta ve sermaye malları tam kullanılmamaktadır. Ancak bireyler işsiz olmayıp, kapasitesinin altında çalışıyor olması yönüyle ile eksik istihdam kavramını işsizlikten ayırmaktadır (Küçükali & Özmen). Eksik istihdam, istihdam edilmiş bireyler arasında genellikle daha iyi iş, konum ve çalışma saatleri bakımından rekabet vardır. Çalışanlar arasında eğitilmiş ve yetenekli olup az ücretle çalışanlar; tam gün çalışmak isteyip yarı zamanlı çalışanlar veya eğitilmiş ve tecrübeli olup az bilgi ve yetenek gerektiren işlerde çalışanlar bulunmaktadır (Görmüş, Ayhan, 2019).

1.1.2.2. Aşırı İstihdam ve Yığılma

Aşırı istihdam, ekonomideki belirli bir dönemde tüm üretim unsurlarının üretim sürecinde tam olarak kullanıldığı halde; miktar olarak daha çok üretim unsuruna ihtiyaç duyulduğu bir istihdam türüdür. Toplam arzın toplam talebi karşılayamadığı durumlarda aşırı istihdam oluşmaktadır. Bir diğer ifade ile üretim unsurlarından emeğin ekonomide belirli bir dönemde tam kapasite kullanıldığı halde miktar olarak daha çok emeğe gereksinim duyulduğu bir istihdam şeklidir. Buradan da anlaşılacağı gibi emek unsuru aşırı değerli hale gelmiştir. Bu tip koşullarda çalışanların çalışma

saatleri uzundur. Aşırı istihdam, emek talebinin emek arzını karşılayamadığı hallerdeki tutarsızlıklara has bir dengesizlik halidir. Başka bir ifade ile kamu kuruluşlarında akılcı olmayan sosyal yardım veya siyasi destek vs. gibi kaygılarla ihtiyacın çok üzerinde çalışan bulundurma bir aşırı istihdam türüdür (Ekin, 2011).

Ekonomik kalkınma tüm ülkelerin hedefidir. Ancak bazı ülkeler jeopolitik sosyokültürel veya finansal olarak daha avantajlıdır. Dolayısıyla, sanayi kuruluşlar bu bölgeleri daha fazla tercih ettiğinden bu bölgelerde yığılma ekonomileri meydana gelmektedir (Düğer & İsgender, 1999). Bu konuda iki farklı görüş vardır; biri bir bölgede yığılma varsa komşu ülkeler de kalkınır, diğeri ise yığılmalar ekonomik kalkınmayı tek bir bölgeye çekerek komşu ülkelerin gerilemesine sebep olur şeklindedir. Ancak kişi başına düşen milli gelirin bölgelere ve ülkelere göre değişkenlik göstermesi, aynı zamanda iktisadi faaliyetlerin belli yerlerde yoğunluk kazandığını işaret etmektedir (Düğer & İsgender, 1999). Toplam talebin toplam arzı karşılayamadığı durumlarda ise üretim süreci zaman alacağından üretim faktörlerinde fiyat artışı yaşanacaktır. Artan üretim maliyetleri insanları düşük bütçeli üretim yapmaya sevk etmektedir. Böylece artan maliyetler fiyatlara yansımaktadır (Dinçer, 2014).

Sonuç olarak tam istihdam, eksik istihdam ve aşırı istihdam bir denge meselesidir. Eksik istihdamda işsizlik sorunu ortaya çıkacak iken aşırı istihdamda ise üretim unsurları değerlendirilecektir. Bu durumda, tam istihdam ve verimlilik kavramı ön planda olacağından bu paralelde sağlıklı stratejik politikalar üretilmesi gerekmektedir (Turan & Öztürk, 2016).

1.1.2.3. Tarım Dışı İstihdam

Finansal verileri en çok etkileyen istihdam türü, tarım dışı istihdamdır. Aylık düzenlenen bu raporlar, ABD’de ücretli çalışanlar sayısındaki değişimleri göstermektedir. Bu rapordaki çalışanlara memurlar, ev çalışanları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile tarım çalışanları dâhil değildir. Borsa piyasalarında yatırım yapanlar için takip edilmesi gereken verilerin başında tarım dışı istihdam gelmektedir. Bu veriler, finans dünyasında piyasalarda işlem gören finansal araçların değerini değiştiren göstergelerdir. Dolayısıyla, karlı sonuçlar elde edebilmek için bu göstergeler takip

edilerek piyasadaki etkileri yorumlanabilmektedir. Böylece oluşacak risklere karşı önlem alınıp avantajlı durumlar değerlendirilmektedir (Sarıca, 2006).

Finans dünyasında dinamik bir etki yaratan bu veriler, tarımsal sektör dışı çalışan sayısındaki düşüş ve yükselişi aylık olarak izleme imkânı vermektedir. Tarım sektöründeki mevsimlik işçiler hesaba katılmadığı gibi tarım dışı çalışanlar hesaplandığından yanıltıcı durumlar ortadan kalkmış olmaktadır. Bu kapsamda, ABD finansal durumunu belirlemek için her ay düzenli olarak istihdam ve işgücü değişimi hakkında işyerlerine düzenlediği anketler ile sayısal bir analiz uygulamaktadır (Görmüş, 2019).

Bir diğer önemli verilerden biri de tüketici güven indeksidir. Ekonominin geleceği üzerinde büyük etkiye sahip olan beklentiler, hane halkının ekonomik davranışlarına göre izlenerek elde edilen verilerle ölçülmektedir. Bu sayede enflasyon ve işsizlik gibi sorunlar ile ilgili bilgilere ulaşılmaktadır. İşlem hacmindeki artış veya azalış beklentisinin altında veya üzerinde gelişebilmektedir. Bu durum piyasalarda olumlu veya olumsuz bir etki yaratmaktadır. Tarım dışı istihdam verileri ile işsizlik oranı karşılaştırıldığında; yatırım yapıp yapmama konusunda fikir edinilebilmektedir. Ancak bireyler yatırımlarını tek bir verinin sonucuna göre yorumlamamalıdır. Daha çok veri takip edip, bilinçlenerek yorum yapabilecek seviyeye gelindiğinde; bireyler piyasalardan paylarına düşeni alabilmektedir. Örneğin; ABD Çalışma Bakanlığı 'nın şubat ayı 2020 tarım dışı istihdam raporuna göre; istihdam oranı artarak piyasa beklentisini aşmış ve işsizlik oranı gerilemiştir. Dolayısıyla, işsizlik oranı beklentinin altında bir düzeyde gelişme göstermiştir (Görmüş, 2019).

1.1.3. Türkiye’de Aktif İşgücü Katılım Oranları

İşgücü; insanların üretim sağlamak için kullanmak zorunda oldukları fiziksel ve düşünsel yetilerin tümünü ifade etmektedir. Modern ekonomi dünyasının bir parçası olan işgücü ekonomik gelişimin üç ana kaynağından biri olarak kabul edilmektedir. Geniş hacimli bir işgücü kaynağı, üretim imkânlarını genişletirken iktisadî kalkınmaya süreklilik kazandırmaktadır (Şahin, 2007).

İş gücüne katılım oranı ise bir ekonomide üretim sürecine katılmaya hazır nüfusun bu sürece ne ölçüde katılım sağladığını göstermektedir. Dolayısıyla, bir ülkedeki yüksek işgücü oranı; içerisinde yüksek büyüme potansiyelini barındırır ve

yüksek işgücü oranı da bir ekonomide sağlanması gereken temel şartlardan biridir. İşgücüne katılım oranının, büyüme hızı üzerindeki belirleyiciliği, sermaye birikimine ve de işsizlik sorununun kontrol edilebilirliğine bağlıdır. Ancak işgücü ve aktif nüfus aynı anlamlarda kullanılsa da aktif nüfus tüm çalışmayan nüfusu; işgücü ise sadece çalışanları ve işsiz bireyleri kapsamaktadır (Yenilmez ve Kılıç, 2018).

Aynı şekilde Türkiye’de işgücü göstergelerinin durağanlaşması, işgücü katılımının arz üzerindeki etkilerini ön plana çıkarmıştır. Diğer yandan, Türkiye’deki işsizlik oranlarındaki yüksek durağanlığı beraberinde getirmektedir. İş gücünün daha aktif hale gelebilmesi için iş gücüne katılımın fazlalaşması ve bunun sonucunda işsizlik oranlarında düşüş yakalanması önemli bir dinamik etkidir (Şentürk, 2015).

Aktif işgücüne katılım gerek sosyoekonomik katkısı gerek sosyal haklar ve gelir eşitliği anlamında önemli yaşamsal nitelikleri beraberinde getirmektedir. Nüfusta bazı kategorideki bireylerin işgücü piyasasının dışında bırakılması, bu kategorilerin gelir dağılımında daha alt statülerde olmasına sebep olacaktır. Bir ülkede işgücü katılım oranı o ülkedeki nüfusun taşıdığı özellikler ile paralellik göstermektedir ve makroekonomik şartlar ile yapısal etmenler bu konuda rol oynamaktadır. İşgücünde teknolojik, sosyoekonomik, siyasi, hukuki birden çok unsurun etkisi bulunmaktadır (Çalışkan, 2007).

Bir ülkede işgücüne katılım oranının yüksek olması, o ülkede insan işgücü kaynağının etkin kullanılıp kullanılmadığının işaretidir (Yenilmez ve Kılıç, 2018). Ancak gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki genel tablo ekonomide kadın işgücünün erkek işgücünden düşük olduğu şeklindedir. Görüntüde güçlü bir ekonomik yapıya sahip olan ülkelerde kadın ve erkek işgücü katılım oranları arasında büyük fark bulunmaktadır. Bu durumda, kadınların sosyoekonomik hayatta yer alıp belli bir refah düzeyinde sosyal haklarından erkekler kadar yararlanamadıkları görülmektedir. Birleşmiş Milletlerin 2017 tarihli Dünya Nüfusunun Durumu raporuna göre; dünya ölçeğinde kadınlar ile erkekler arasındaki ücret farkı yüzde otuzun altındadır (Tunç, 2018).

Kadınların kazanç ve istihdam olarak diğer haklardan faydalanma halleri ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre iyileşme gösterebilmektedir. Ancak, bu istifade konusunda da bütün toplumlarda olduğu gibi kadın işgücü erkeklerin arka planında

kalmıştır. Ekonomik konjonktür başta olmak üzere işgücü piyasasını etkileyen birçok unsur vardır. Bu faktörler, işgücü piyasasına katılımı belirlerken işgücü ile işsizlik arasındaki ilişkiyi de ortaya koymaktadır (Hacıoğlu ve Haykır, 2012). Türkiye’de işgücü piyasasının genel görünümünü belirleyebilmek için cinsiyet, eğitim gibi faktörlere göre kadın ve erkeğin işgücüne katılım oranları ile işsizlik sorunu incelenmektedir.

1.1.3.1. Türkiye’de İşgücü Piyasasının Genel Görünümü

Türkiye’de işgücü piyasasındaki gelişmelere bakıldığında; Hane halkı İşgücü Anketi (HİA) 2019 yılı verilerine göre, işsizlik oranındaki artış dikkati çekmektedir. Ülke ekonomisi 2019 yılında yıllık bazda ilk yarıda bir küçülme gösterirken, üçüncü çeyrekte ise bir büyüme kaydetmiştir. İşgücüne katılım oranı (İKO) ise azalarak Ekim 2019 döneminde yüzde 53 olarak belirlenmiştir. Bu dönemde, kadınlarda ve erkeklerde işgücüne katılım oranının azaldığı görülmektedir. Ancak mevsimsel düzeltilmiş verilere göre, işgücü katılım oranının değişmediği belirlenmiştir. Tarım dışı istihdam oranında ve tarım istihdamında ise küçülme mevcuttur. Sonuç olarak mevsimsel düzeltmelerin işgücü piyasasında olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olduğu açıkça görülmektedir.

Bu dönemde toplam istihdam artışına hizmetler sektörü katkıda bulunan sektör olurken; ekonomik denge süreci etkisiyle sanayi sektöründe küçülme gözlenmiştir. 2019 Ekim döneminde istihdam oranı yüzde 45.9 yani 527 bin kişilik bir küçülme yaşamıştır. Yüksek işsizlik oranı, Türkiye işgücü piyasasında önemli bir sorundur. İşsizliğin artması işgücü kaynağını aşındırıcı bir etki oluşturarak işgücüne katılımı olumsuz etkilemektedir. Orta ve uzun vadede işgücüne katılımı kadınların daha aktif olması ve kadınların eğitim seviyelerindeki düzelleme nedeniyle getirilen reformlar sayesinde emeklilik yaşındaki artışların ekonomiye yeni bir dinamizm ve canlılık katacağı düşünülmektedir. Uluslararası verilerde ise Türkiye ve diğer ülkeler karşılaştırıldığında, ABD’nin küresel kriz ile gözlenen işsizlik oranlarındaki artışın toparlanma sürecinde olduğu görülmektedir.

Almanya ve OECD ile AB-28 istikrarını korumaktadır. Yunanistan, İtalya ve İspanya ise işsizlik oranlarında düşüş eğilimi göstermiştir. 2019 yılı üçüncü çeyreğinde

gözlenen istihdam artışında, taşeronların kamu statüsüne yani sürekli işçi konumuna geçmesi etkili olmuştur. Türkiye’de son 18 yıllık dönemde eğitim-öğretim görmeyen 15-29 yaş arası genç nüfus incelendiğinde ise, 2000-2005 arası ilk 5 yıllık dönemdeki artıştan sonra sürekli bir düşüş eğilimine geçildiği gözlemlenmektedir.

Güney Avrupa ülkelerinde ise NEET (eğitimde ve istihdamda yer almayan gençler) oranlarındaki artış dikkat çekicidir. NEET oranları OECD ülkelerinde değişiklik göstermezken; 2018 yılında istihdam ve eğitimde aktif olmayan gençlerin oranı en yüksek Türkiye’de görülmektedir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde; Türkiye’de NEET oranlarının 20-24 yaş grubu gençler için daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu gruptaki gençlerin, eğitimden, bazı niteliklerden ve ilgili istihdam deneyiminden kısacası çalışma hayatı geleceği açısından olumlu etkenlerden özellikle kritik bir dönemde yoksun olduklarından; hayatlarının ilerleyen dönemlerinde de NEET grubunda kalma ihtimalleri yüksek olacaktır (Ürüt Kelleci & Türk, 2016).

Cinsiyet gruplarına göre ise NEET oranlarında kadınların erkeklere göre daha fazla yer aldığı gözlenmektedir. Türkiye’de kadın ve erkek her iki grupta da NEET oranlarının yüksek oluşuna rastlanmaktadır ve bu oran 20-25 yaş grubunda daha fazladır. Ekim 2019 yılı verilerine göre, NEET kapsamındaki gençlerin yarısından fazlasını lise altı eğitime sahip kadınlar oluşturmaktadır. Yükseköğretim mezunu gençlerin ise yarısına yakın bir kısmı istihdamda ve eğitimde yer almamasına karşın NEET içerisindeki oranlarının artması dikkat çekici bir husustur. İstihdamda ve eğitimde yer almayan gençler risk grubundaki gençlerdir. Okul yaşamı ve eğitim sürelerinin de etki ettiği NEET oranlarındaki düşüş eğilimi; cinsiyet ayrımının da önemi göz önüne alınarak daha doğru ve kapsamlı politikalar ile yönlendirilirse büyüme ve istikrar sağlanmasında rol oynayacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye’de Ekim 2019 mevsimsel düzeltilmiş (MD) verilere göre; işgücü potansiyelinin artmasıyla işsizlik oranı azalmıştır. Dengelenme sürecinin etkisiyle işgücünde son bir yıl içerisinde hizmet sektöründe artış olurken; sanayi tarım ve inşaat sektörlerinde azalış söz konusudur.

1.1.4. Türkiye’de Aktif İşgücü Politikaları

Aktif politikalar, işgücü piyasasındaki işsiz bireylerin kolay iş bulmalarını sağlayıp istihdam edilebilmeleri ve haklarını koruyabilmeleri için oluşturulmuş

önlemler serisidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oluşturulan aktif işgücü politikaları ilk olarak İsveç'te kullanılmıştır. Bu politikalar ile sosyal demokrasi hedeflenmiş olup daha sonra OECD ülkeleri tarafından işgücü piyasası politikaları içerisinde aktif işgücü politikaları olarak yerini almıştır (Kasapoğlu ve Murat, 2018). Aktif işgücü politikalarında ana amaç, işsizliği düzene sokmaktır. Spekülatif riskleri ve yükümlülükleri devletin üzerinden alarak işsizlere dağılımını sağlamaktır. İşgücü piyasasını aktif hale getirmeye çalışan tedbir olarak belirlenmiş birçok politika az ücretli ve öteberi işler için işgücü piyasası yaratır.

İlk aktif işgücü politikalarının bir görevi, halihazırda bulunan işgücünü çeşitli işlere dağıtmak iken bir diğer görevi de bu piyasalara girişi ve devamlılığı gözetmektir. 1980'li yıllarda artan işsizlik aktif işgücü piyasalarını ön plana çıkarmıştır. Bu dönemde artan işsizliğin nedeni, çalışan kesimin o anki ekonomik şartlara, teknolojik gelişime ve küresel sermayeye uyum sağlayamaması olmuştur. Bu durum, işgücü yapısının belli başlı ilkeler ile işgücü portföyünü düzenleyecek nitelikte anlayışları güçlendirmektedir. Aktif işgücü politikaları, işsizlik ödemeleri dışında bir amaca hizmet etmektedir. İşsizlik ödemeleri gelir seçeneği ile bireyi koruma altına alırken aktif işgücü politikaları bireyin istihdamını kolaylaştırmaya ve sağlamaya yönelik çalışmaktadır. Dolayısıyla işsizlik ödemeleri pasif işgücü politikaları kapsamındadır. Ancak işsiz bireyleri istihdam etmek pasif işgücü politikalarının da kapsamına girmektedir. Yani işsizlik ödemeleri aktif işgücü politikalarına ait bazı faktörleri de içermektedir. Bu yüzden işgücü politikalarında yapılacak çeşitli faktörel ayrımlar sistemdeki güçlükleri aşmak için fayda sağlamaktadır (Kapar, 2005).

1.1.4.1. Türkiye'de Aktif İşgücü Politikalarının Kolları

Aktif işgücü piyasası politikaları kavramı, gerçekte çok sayıda ve birbirinden önemli derecede farklı programların oluşturduğu bir bütünü ifade etmede kullanılmaktadır. Aktif politikaların bileşenlerini oluşturan bu programların bir kısmı işgücü piyasasının istem yanını düzenlerken, geri kalanı sunum yanlı düzenlemeleri içermektedir (Kapar, 2005). İstihdam, istem yanlı ve sunum yanlı olmak üzere iki çeşit düzenlemeden oluşan programları içermektedir. İstem yanlı düzenlemeleri içeren programlarda iş yaratma amacı güdülürken; sunum yanlı programlarda daha çok işsiz bireyleri işgücü piyasasında iş bulup istihdam etme çabası vardır. İstem yanlı

programlara katılacak bireylerde, bireylerin yaratıcı işgücü piyasasına vasıf yönünden uyum sağlamaları beklenmektedir. Ancak sunum yanlı programlarda iş yaratma beklentisi yoktur. Aktif politikaların çoğunluğunu sunum yanlı programlar oluşturmaktadır.

Bu tür piyasalarda mevcut işleri değerlendirmeye yönelik çalışmalar ile çalışan- çalışmayan arasındaki farklar gözetilmekte, piyasadaki mevcut işlerde istihdam sağlanmaya ve kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır. Son yıllarda özellikle sunum yanlı aktif programlar tercih edilmektedir. Bir diğer gözlenen durum da ; tüm işsizleri kapsayan iş yaratmaya yönelik girişimci programlardan daha çok özel işsiz gruplara yoğunlaşan olarak girişimci programlardır (Kapar, 2005).

Türkiye’de İŞKUR’ un yürüttüğü aktif işgücü faaliyetleri arasında meslekî eğitim kursları, toplum yararına ve işbaşı eğitim programları bulunmaktadır. Bunlara ek olarak İŞKUR;

- Sosyal Çalışma Programı
- Özel Politika ve Uygulamalar
- Korumalı İşyerleri Projesi
- Çalışanların Meslekî Eğitimi
- Engelli ve Eski Hükümlüye Kendi İşini Kurma Desteği
- Engellinin İş Bulmasını Sağlayacak Destek Teknolojilerine İlişkin Projeler
- Engellinin İşe Yerleştirilmesi, İşe ve İşyerine Uyumunun Sağlanmasına Yönelik Projeler
- Engellilerin İstihdam Edilebilirliklerini Artırmayı Amaçlayan Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri yürütmektedir.

Türkiye İş Kurumu tarafından istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif işgücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir. Kurslara katılanlara, öncelikle uluslararası geçerliliği olan mesleki yeterlilik belgesi verilmektedir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise Milli Eğitim

Bakanlığı veya Üniversite onaylı kurs bitirme belgesi veya sertifikası verilmektedir. Eğitim alan işsizler, eğitim aldıkları meslek ve açık iş durumuna göre özel sektör işyerlerinde istihdam edilmektedirler. İşbaşı eğitim programlarına katılanlara İşbaşı Eğitim Programı Sertifikası verilmektedir.

1.1.4.2. İstihdam Hizmetleri

İstihdam, bir ülkede var olan işgücünün ekonomik düzen ve faaliyetler içerisinde aktif olarak sürekli çalıştırılmasıdır. İstihdam hizmetleri ise işgücü dünyasındaki bireylerin iş fırsatlarını değerlendirmeye yönelik veya bu bireylere iş fırsatları yaratacak kurum ve kuruluşlarca çalışmalar yürüten, çeşitli bilgi ve teşvikler sunan finansal desteklerdir. Bu tür programlarda öncelikli hedef olarak iş arama yardımları ile iş arayanlara uygun nitelikte imkânları sağlamaktır (İstihdam ve Çalışma Hayatı, 2014-2018). Sunulan iş görüşmeleri teknikleri ile de işsizleri bir araya getiren gruplar oluşturularak uygun pozisyonlara seçilme fırsatları verilmektedir. Bu programlara yapılan harcamalar, aktif işgücü piyasası bütçelerinin yüzde beşi civarındadır. Ancak bu oran Danimarka'da yüzde 70'in üzerine çıkmıştır. Ortalama olarak OECD ülkelerinde yaklaşık bir aktif işgücü piyasası programı, bütçelerinin dörtte biri kadardır. Harcamalar sadece iş arama yardım programlarını finanse etmek için değil, aynı zamanda işsizlik ödemeleri ve maliyetlerini karşılamak için kullanılmaktadır (Küpeli, 2014). Bu programların diğer programlara göre daha düşük bütçeli olması daha cazip gelmektedir. Ancak temel işsizlik profili göz önüne alındığında, iş arama yardımlarının yetersizliği ve sınırlı sayıda işsize ulaşıldığı görülmektedir. Bu durumda, istihdam hizmetleri iş arama çalışmalarını finansal desteklerle birleştirmektedir.

1.1.4.3. Kamu Hizmetinde İstihdam

Kamu hizmetinde istihdam programı, sadece kamu sektörünün yaratmış olduğu iş olanaklarında geçici olarak çalışmayı kapsar. Oldukça eski ve gelenekselleşmiş olan bu sistemde hedef kitle engelliler, yoksullar ve işgücü piyasasına yeni atılmış gençlerdir. Kamunun temizlik, çevre düzenleme, sağlık vs. belediye hizmetlerinde iş imkânı sunulmaktadır. Ekonominin durağan işlediği dönemlerde daha çok devreye giren bu sistem, finansal krizin yaygın olduğu bölgelerde de yoğun uygulanmıştır.

Kamu istihdamı programındaki kazanımlardan ve amaçlardan biri de bireylere iş tecrübesi sağlayarak iş ahlakını aşılmasıdır. Böylece daimi istihdama geçişin hem önü açılmış olmakta hem de işleyiş hakkında fikir edinilmektedir.

Kamu istihdamı programlarının işsizliğe kısa dönemde pozitif etkisi olsa da uzun dönemde önemli bir etkisinin olmadığı vurgulanmaktadır (Metin, 2016). Diğer taraftan işverenlerin görüşü, meslekî yeterliliği ve vasfı olmayanların bu program ile kamu işgücü piyasasına katılımının verimsiz bir durum olacağı yönündedir. Ancak kamu çalışanları yasasına göre, kamu çalışanı olabilmek için 18 yaşını bitirmek gerekmektedir. Fakat 15 yaşını doldurmuş meslekî ve teknik okul mezunu ve bu alanlarda çalışabilecek kesim için istisnai durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu durumda, 15 -19 yaş grubundakiler için iş imkânları kısıtlı olmaktadır.

1.1.4.4. Özel Sektörde İstihdam

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana süregelen devlet bürokrasisi devletin tarımsal üretimdeki faaliyetleri çok partili sisteme geçişten sonra yönetimdekilerin seçmenlerini işe alımlarıyla devam etmiştir. 90'lı yıllara gelindiğinde ise emeklilik hakları konusunda çalışılmış ve istihdamın faydalarına değinilerek yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (Kırılmaz, 2020). Daha sonra kamu sektörünün ücretli ve maaşlı sistemdeki payı giderek azalmaya başlamıştır. Kamudaki özelleştirme KİT'lerin özelleştirmesi ile 1998'li yıllarda başlamıştır. Ancak özelleştirme ilk olarak 1980'li yıllarda ele alınmıştır. İstihdam ve işsizlik sorunu her ülkede farklı gelişen bir sorundur. Dolayısıyla Türkiye'de de bu sorunlar istihdam politikalarının yeterince işlevini yerine getiremediği ve ekonomik krizlerin de etkili olduğu dönemlerde yine 1980'li yıllarda yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitimdeki kısıtlılıklar ile birlikte işgücüne katılımın az olması bunun sonucunda da işgücü piyasasının etkinleştirilememesi, işsizlik sorununu çoğaltmakta ve de istihdamı güçleştirmektedir (Murat, İstihdam Açısından KİT'ler ve Özelleştirilmeleri). Özellikle nüfus artışı ile istihdam yaratmadaki sıkıntılar işgücü politikalarının işleyişini bozmaktadır. Devreye giren kalkınma politikaları da bu sorunların çözümüne yeterince katkı sağlayamamış, istihdam hizmetleri devletin tekelinde uygulanmaya devam etmiştir. Bu şekilde serbest piyasa politikaları ile değişen ve gelişen ekonomiye ayak uydurularak işgücü piyasasına müdahale azaltılmaya başlanmıştır (Aydemir, 2013).

Bu sırada oluşan rekabet ortamını destekleyici, işgücü maliyetlerini düşürücü, istihdam ilişkilerindeki yasal düzenlemeleri işveren yararına esnetmek, geçici iş imkânları sunmak gibi farklı alternatifler yaratılarak işgücü piyasası yumuşatılmaya çalışılmıştır. İŞKUR yapılandırılmasına gidilerek işçi-işveren kesimini koşullara uygun hale getirmek, kamunun tekeline kaldırmak gibi piyasayı özel sektöre açma eğilimi gösterilmiştir ve özel istihdam kavramı Türkiye’de kurumsallaşmaya başlamıştır. Özelleştirme 1994’ten sonra daha da kurumsallaşmış ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Günümüzde de özelleştirme işlemleri hız kazanarak devam etmiştir ve devletin birçok kurumu özel firma şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

1.1.4.5. Meslekî Eğitim Programları

Küreselleşen dünya ekonomisi her geçen gün gelişmekte ve değişmektedir. Bununla birlikte işgücü piyasasında yeni arayışlar ve anlayışlar doğmaya başlamıştır. Bu durum, insanların eğitim ve kalıcı istihdam üzerine uygulamalar geliştirmesine yol açmıştır. Günümüzde en önemli istihdam gerekçesi, istenilen vasıflara sahip olunmasıdır. Bu nedenle, eğitim ve mesleki eğitimi ön plana çıkmaktadır. İş gücü politikalarının en etkin uygulama alanı meslekî kurslardır. Bu kurslar toplumdaki engelli, genç işsiz, uzun süreli işsiz, kadın ve eski hükümlüleri kapsamaktadır. Mesleki kurs programlarının amacı, kişilerin bilgi ve becerilerini arttırarak işgücüne katılımlarını desteklemektir.

İşgücü eğitim planında yer alan ve mevcut talepler doğrultusunda belirlenen mesleki eğitimlere yönelik kurslar yerel düzeyde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu’nun onayı ile hazırlanarak Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından duyurulmaktadır (İşgücü Piyasası ve Genç İstihdamı, 2018). İŞKUR tarafından yürütülen mesleki eğitim kursları; Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim ve öğretim kurumları, üniversiteler, öğretim kurumları, özel sektör işyerleri, eğitim ve iyileştirme amacıyla kurulan firmalarıdır. Diğer kuruluşlar ise eğitim için gerekli mekân ve donanıma sahip dernek, vakıf, işçi, işveren, esnaf ve meslek kuruluşları, meslek birlikleri ve özel kanunla kurulan banka ve kuruluşlar ile bunlara bağlı işyerleri ile işbirliği yaparak ya da hizmet satın alarak gerçekleştirilmektedir. İşgücü eğitim planından yer alan ve mevcut talepler doğrultusunda belirlenen mesleki eğitimlere

yönelik kurslar yerel düzeyde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'nun onayı ile hazırlanarak İŞKUR tarafından duyurulmaktadır.

Ulusal eğitim sisteminde son on yıllık zaman diliminde oldukça gelişme kaydedilmiştir. 1998 yılına kadar zorunlu ilkökul eğitimi 5 yıl olmakla beraber eğitim sürecindeki insanların önemli kısmı eğitimini tamamlamamaktaydı. Bu dönemlerde özellikle eğitimini tamamlamayanların büyük çoğunluğu kız çocuklarıdır. Dolayısıyla genel eğitim seviyesi düşük; kadınların eğitim seviyesi ise normal eğitim seviyesinin altındadır. Daha sonra eğitim düzeyinin sekiz yıla uzatılması göreceli olarak toplumda eğitimdeki cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesinde etkili olmuştur.

Sekiz yıllık eğitim sürecini tamamlamış öğrencilerin eğitimlerini devam ettirebilmeleri adına genel ortaöğretim, mesleki ve teknik ortaöğretim ve yaygın öğretim olmak üzere farklı tercihler doğmuştur. Sonuç olarak, son on yıl içerisinde aktif işgücü politikaları içerisinde en büyük pay kişilere veya işsizlere yönelik eğitimlere ait olmuştur. Mesleki eğitim programları, aktif işgücü politikalarını uygulayarak işgücüne katılımı desteklemeyi; eğitim, cinsiyet, vasıf olarak bireyleri uygun ve çeşitli yönlerden geliştirerek istihdam edilebilirliği arttırmayı amaçlayan kurumsal nitelikli oluşumlardır (Kasapoğlu ve Murat, 2018).

1.1.5. İstihdamın Verimlilik ve Girişimcilik Üzerine

Etkileri

21. yüzyıldan sonra hız kazanan bilgi teknolojisi ve kullanımı beşerî sermaye için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu gelişim ve dönüşüm içerisinde emek faktörünün üretim sürecindeki önemini artmaktadır. Beşeri sermayenin payındaki artış ise toprak, gayrimenkul ve finansal sermayedeki azalıştan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla teknolojinin gelişmesi beşeri sermayeyi etkilemektedir. Bu durum insan faktörünün yapısında da homojenliğe yol açmaktadır.

Dünyada üretimin büyük bir bölümü gelişmekte olan ülkelere gerçekleşmektedir. Bu yapıda 1980'lerden bu yana Türkiye'de yer almaya başlamıştır ve hala devam etmektedir. Bu ekolojideki büyüme ve istihdam ilişkisi ülke ekonomilerinde gelir dağılımı, arz-talep ilişkisi, refah düzeyi gibi unsurlar ile doğrudan bağıntılıdır. Ancak istihdamdaki artışın büyüme üzerinde çok etkili olmadığı

görülmektedir. Son 30 yıldır Türkiye’de belli büyüme oranları elde edildiği halde işsizlik oranlarının artması istihdamsız büyüme kavramını tartışmayan açmıştır. Ancak buradaki püf nokta verimlilik durumudur (Aksu, 2016) .

Verimlilik = Etkenlik + Etkililik şeklinde formüle edilirken; üretim sürecine dâhil olan tüm faktörlerden en üst düzeyde nasıl faydalanıldığını göstermektedir. Gelişme ve ilerleme vurgusu olan verimlilik, doğal kaynakların sınırlılığı ve talepteki değişkenlik ile oluşan rekabeti ön plana çıkarmaktadır. Verimlilik, belirli bir dönemdeki çıktının girdiye oranıdır ve çıktının belirli bir cins büyüklüğe bölünmesi sonucu hesaplanmaktadır (Aksu, 2016).

Verimlilik artışı özellikle ülkelerin büyüme süreçlerinde teknoloji kullanım seviyelerine bağlı olarak değişkenlik göstermekte ayrıca bu süreci iyi analiz edebilmek ve yönetebilmek adına bu artışın büyüme sürecindeki etkisi oldukça önemlidir. Bu süreçte, verimliliğin ölçüm aracı teknolojidir. Verimlilik artışı ise üretimde büyümeyi gösteren dinamik bir aktördür. Uzun dönemde teknolojik gelişmeler verimlilik artışını destekleyebilmektedir. Verimlilik artışı belirli bir dönemdeki büyümeyi gösteren en önemli unsurdur. Verimin yani üretimin artması bir ülkedeki beşeri sermayenin ne kadar etkin kullanıldığını ifade etmektedir. Ülkemizde verimlilik ile ilgili beş temel öge dikkat çekmektedir:

- Teknolojik gelişimin ve işgücünün yetersiz kalması,
- 2010 yılından bu yana verimliliğin durgunlaşması,
- Dünya ülkeleri ile ülkemiz arasındaki verimlilik açığı,
- Verimlilik ile makroekonomik değişkenler arasındaki ilişki kopukluğu (MPM ve VGM çalışmalarında bu saptamalar yapılmıştır),
- Toplumsal düzeyde verimlilik kültürümüzün zayıflığı.

Verimlilik ile işgücü arasında ters yönlü ilişki mevcut iken istihdam ile verimlilik ilişkisi negatiftir. Burada iki durum söz konusudur; biri teknolojiye dayalı üretim biçimi, diğeri ise emeğe dayalı üretim biçimidir. Üretim, istihdam ve verimliliğin çarpımı durumundadır. Girişimci ise üretim unsurlarını bir araya getirerek risk alan, yenilikçi, fırsatları değerlendiren ülke ekonomileri için önemli görevleri olan

bir üretimcidir. Girişimci istihdam yaratma potansiyeli bakımından önemli bir rol üstlenmektedir (Buyruk, 2018). İstihdamın artması, verimliliğin artışı ile yön bulan bir olgu olduğundan girişimcilik ve verimlilik üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir ve çevreyle ilgili döngü içerisindedirler. Türkiye’de istihdama en çok rastlanılan dönem iç pazarın yoğun olduğu dönemlerdir. Dolayısıyla sanayi sektörü odak noktasıdır. Sanayi aynı zamanda bir ülkenin kalkınmasında ve ülke ekonomisinin büyümesinde itici güçtür.

İktisatçı Kaldor, sanayi sektöründeki büyümenin verimliliği arttıracığını savunmaktadır ve nedensellik ilişkisi kurmaktadır. Ancak Türkiye ekonomisinde bu nedensellik kurulamamıştır. Özellikle tarım sektöründeki işsizlik, kamu sektöründeki istihdam biçimi ve iktisadî büyüme sağlanamaması, üretim ve tüketimin ithalata dayalı olması gibi nedenlerle istihdam ilişkisi büyüme üzerinde önemini yitirmiştir. Türkiye gibi dışa kapalı ekonomilerde verimlilik döngüsü istihdamsız büyümeyi açığa çıkarmaktadır (Korkmaz ve Güner, 2011) .

Girişimcilik toplumu temel alan iktisat teorileri çerçevesinde var olan ekonomik düzeni değiştiren bir olgudur. Girişimci iktisattaki en önemli oyuncularından biridir. Schumpeter, ekonomideki dengenin işletmelerin ortaya koyduğu yeniliklerin yarattığı değişim ve dönüşümler ile kazanıldığını ifade etmektedir (Kitapçı, 2019). Bu noktada, girişimciliğin verimlilik, üretim ve istihdam üzerindeki etkisi bir bakıma vurgulanmaktadır. Ülkelerdeki ekonomik büyüme girişimcilik faaliyetlerine bağlıdır. Girişimci iş yaratır, kaynakları en etkin şekilde kullanır, fırsatları üretim faktörlerine dönüştürür.

Girişimcilik, ekonomik dünyada değişimi başlatan, uygulayan, yeni işletmelerin doğmasını, sanayinin gelişmesini sağlayan önemli bir faaliyet alanıdır. Dolayısıyla üretimi ve verimliliği olumlu etkileyen dinamik bir yapıdır. İstihdam oranı verimliliğin artış gösterdiği sahalarda yüksektir. Üretimin olduğu yerde sanayi, sanayinin olduğu yerde de istihdam mevcuttur. Ekonomiye ivme kazandıran girişimciler, tüm ülkelerin ortak sorunu istihdam sorununu istihdam yaratarak azaltmaya katkıda bulunmaktadır. Kendi işini kuran girişimci, kamuda çalışan kesimin devletten iş beklentisi yoğunluğunu azaltmaktadır. Böylece istihdam hacmi yükselirken; devlet temel işveren profilinden çıkmaktadır.

OECD ülkeleri arasında verimliliği en az ülke Türkiye'dir. Kaynaklarını doğru kullanamadığından istihdam potansiyeli bakımından eksiktir. Dolayısıyla girişimcilik ve verimlilik açısından da yeterli ve sağlıklı bir yapıya sahip değildir. Girişimcilik faaliyetleri sonucunda oluşan yeni pazarlar sayesinde sanayi gelişmekte insanlar üretkenliğe yönelmekte verim artışı sağlanmakta ve ekonomik kalkınma gerçekleşmektedir. Ayrıca girişimciler yarattıkları iş imkânları ile öğrencilere, kadınlara, eğitim seviyesi düşük bireyler gibi toplumda iş ihtiyacı olan öncelikli kesimlere fırsatlar sunmaktadır (Pehlivanoğlu ve Kayan, 2019).

1.2. İşsizliğin Genel Yapısı

1.2.1. Farklı İşsizlik Tanımları

Literatürde birçok işsizlik tanımı bulunmaktadır. İşsizlik sözlük anlamıyla; belirli bir zaman diliminde belli ücret karşılığında çalışacak işi olmayan kimselerin maruz kaldığı durumdur. Diğer tanımlara göre işsizlik; bir kimsenin belirli bir dönemde iş bulamamış olması ancak iş arama eylemleri devam eden kişinin durumudur. İşsiz kimse çalışma isteğine ve kabiliyetine karşın çalışmamaktadır. İşsizliğin istatistikî ölçümüne göre bir kimsenin işsiz kabul edilebilmesi için iş için hazır olması, belli bir işinin olmaması ve de iş arıyor olması gerekmektedir (Yüceol, 2005) .

Keynes akımına göre işsizlik; piyasa ekonomisi örgütlenmesindeki işgücünün başarısızlığından doğmaktadır. Klasik göre ise işgücünde üretimci kişilerin daha iyi bir işçi-işveren stratejisi yakalama isteğinden doğmaktadır. Uluslararası Çalışma Teşkilatı'na göre ise hizmet akdi sona eren ve iş arayanlar, tecrübesi olmayan veya hali hazırdaki işgücü veya emekliler, ileriki tarihlerde iş anlaşması olup o an için çalışmayanlar, ücretsiz işten çıkarılanlar işsiz kabul edilmektedir. Türkiye'de İşsizlik Sigortası kapsamında ve İŞKUR işbirliğinde yapılan resmi tanımlarda ise belli bir süre çalışmış daha sonra iş akdi kanunen son bulmuş ve işsizlik ödeneğine tabi tutulmuş iş arayan kimseler işsizdir.

1.2.2.Çalışma Kavramı

Literatürde çalışma kavramına ilişkin pek çok yaklaşım bulunmaktadır. Çalışma, Yunan ve Roma kültüründe acı, zahmet diye geçerken tarihten bu yana anlamca farklılaşarak toplumun ve bireyin merkezinde bir hayat şartı olarak varlığını sürdürmüştür. İnsanların çalışmaya yönelik bakış açıları değiştikçe bu konudaki çalışmalar daha da fazlalaşmıştır (Samsun, 2017). Ancak çalışmaya hayatındaki değişiklikler arasında para kazanmanın yanında güven ve çalışma koşullarının iyi olup olmadığı önemli hale gelmiştir.

Çalışma kavramının standardı, ekonomik gelişmelere bağlı olduğu kadar her topluma özgü belirlenmektedir. Her toplumun kendine ait kuralları, inançları ve değerleri vardır. Dolayısıyla çalışmanın geçmişi tarihsel süreçte insanoğlunun varoluşuna kadar dayanmaktadır. Daha önce tabiat ile etkileşim halinde bir hayat yaşayan insan sanayileşme ile birlikte tabiri yerindeyse evde işe işten eve hayata geçirmiş ve hayatta kalabilmek için çalışmaya devam etmiştir. Sanayileşmeden önce tarım ile uğraşan insan sanayi devriminden sonra teknolojiye bağlı bir hayat sürerek buna göre bir yaşam tarzı benimsemiştir. Başka bir ifadeyle, insanlık gibi çalışma kavramı da sanayileşme ile değişime uğramıştır (Aydemir ve Pıçak, 2008).

Çalışma kavramı, insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri ve bir gelir elde edebilmeleri için bedensel ve düşünsel güçlerini harcadıkları toplumda statü ve saygınlık kazanmak uğruna emek verdikleri bir süreçtir (Ceylan, 2011). Ayrıca bu noktada bireysel tatmin de bu sürecin bir unsurudur. Çalışmanın unsurları, insanların günlük hayattaki sosyolojik ve psikolojik durumuna aynı zamanda da çalıştıkları işin özelliklerine göre değişkenlik göstermektedir. Bu özellikler; gelir düzeyi, verimlilik, zaman, sosyal ilişkiler ve sosyal kimlik olabilmektedir.

Tüm toplumlarda ekonominin ana kaynağı iştir. İşin tanımına bakıldığında, çalışmanın tanımıyla benzer özellikler gösterse de arada belli başlı farklar bulunmaktadır. İş; bir şey ortaya koyabilmek uğruna bir güç, sarf edilen bir çalışmadır (Özpehlivan, 2018). İnsanların hayatta kalabilmek için harcadıkları emek ve süreci kapsamaktadır. İşin tabiatında zorunluluk vardır ve disiplin içeren örgütsel bir sistemdir. Dolayısıyla çalışma kavramı ise insanlığın varlığını devam ettiren bir mekanizma, sistemsal bir koşul olarak tanımlanmıştır.

Çalışmanın tarihsel gelişim süreci ele alındığında; çalışmanın kapsamı sosyoekonomik gelişime bağlı olarak toplumsal kurallara ve değer yargılarına göre yön bulmuştur. Çalışma kavramı, hayatın devamlılığını sağlayan hatta insanlığın varoluşuna dayanan bir faaliyet türüdür. Sanayileşmenin ilk yılları çalışma yaşamında gruplaşma ve beraberinde bir baskı yaratırken daha sonraları kent yaşamın gerektirdiği daha çok kentsel değerlerin rol oynadığı, hukuki düzenlemelerin yer aldığı bir sisteme geçiş hız kazanmıştır (Akkoc, 2019). Çalışma kavramı, gün geçtikçe sanayileşme döneminde toplumun odağında şarj eden bir faaliyete dönüşmüştür.

Kapitalist dönemde çalışma ise sanayi döneminde bir sömürü aracı olmuştur. Sanayinin temelinde üretim, üretimin temelinde ise bir sömürü sistemi yer almaktadır. Bu yüzden üretim mekanizmasındaki değişkenlikten kâr elde edilebilmesi için işçi sınıfının sosyoekonomik ve siyasal açılardan kontrol altına alınması gerekmektedir. Makineleşme ile başlayan sanayileşme süreci, otomasyona geçiş ile birlikte yığın üretimin gerçekleştiği ikinci sanayi devrimi ile devam etmiştir. Bu süreçte üretilen ürünlerin kontrolü insandan alınıp makinelere verilmiştir (Çelik ve Dağ, 2017). Ancak emeğin yerini makinelerin alması işçinin mutsuz hissetmesine neden olmuştur. İşçi birey ancak çalışmanın haricinde kendi kendisinin yanında olma hissiyatıyla çalışmada kendini kendisine karşı soyutlamaktadır. Çalışmanın amacı, minimal düzeyde maddi gereksinimleri karşılamaktan daha fazlasıdır. Çalışma, maddi varlıkları sınırsız şekilde arttırmak ve dünyevi eğlenceler ya da zevkler peşinden koşmanın bir aracı olmaktan farklı olarak ahlaki bir görev niteliği de taşımaktadır. Başlangıçta çalışma hayatının daha çok olumsuz taraflarına odaklanılarak bunların düzeltilmesi yoluna gidilirken; günümüzde daha farklı yaklaşımlar benimsenmektedir. Çalışma, barbar toplumlarda bir hâkimiyet kurma çabasıyken giderek farklılaşarak bir haz alma şekline dönüşmüştür. İnsanlar hangi kültür veya topluma mensup olursa olsun çalışma ihtiyacı hissetmektedir ve bu en doğal haklarıdır. Bir insanın aile hayatından sonra en önemli hayatı çalışma hayatıdır (Turan , 2018).

1.2.3.İşsizlik Türleri

Gün geçtikçe artan bir durum olarak ifade edilen işsizlik; zorlu bir ekonomik süreci kapsamaktadır. İşsizlik işgücünün değişik biçimlerde istihdama katılamamasından ortaya çıkan bir insan gücü kaybı olarak değerlendirilebilir. İşsizliğin

birçok türü bulunmaktadır ve temel olarak istemli – istemsiz işsizlik olarak ikiye ayrılmaktadır:

1.2.3.1. İstemli (İradî İşsizlik)

Kişinin iradesine göre gelişen bu işsizlik türü, toplumda çalışma yetisine sahip olup çalışma imkânı bulunduğu halde çalışmayan kimselerin oluşturduğu işsizlik türüdür. İstemli yani iradi işsizliğin nedeni; kişilerin işi ya da ücreti beğenmemeleri, hayatlarını güvence altına alabilecekleri sigorta beklentisi içerisinde olmalarıdır (Kanca, 2012).

1.2.3.2. İstem Dışı (Gayri İradî İşsizlik)

En sık rastlanan işsizlik türlerini içinde barındıran istem dışı işsizlikte birey kendi tercihinden değil; ülkedeki şartlar yüzünden işsizdir. İstem dışı işsizlik; geçici, dönemsel, yapısal teknolojik, mevsimsel ve gizli olmak üzere 6 türden oluşmaktadır:

1.2.3.2.1. Geçici ve Dönemsel İşsizlik

Geçici işsizlik bir diğer ifadeleriyle arızı ya da fonksiyonel işsizlik, işgücü piyasasındaki hareketliliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle mevsimsel veya daimi işçilerin daha iyi iş olanaklarına sahip olabilmek için iş arayışında olmalarından dolayı geçici işsizlik doğmaktadır (Bozdağlıoğlu Uyar, 2008).

Dönemsel veya konjenktürel işsizlik ise daha çok kapitalist ekonomilerde görülen, üretici-tüketici kararlarının rol oynadığı ve bunun sonucunda yaşanan ekonomik duraksama dönemlerinde meydana gelen bir işsizlik türüdür. Dönemsel işsizlik daha çok uzun vadede ekonomik durgunluk dönemlerinde oluşan bir işsizlik türüdür. Ekonomideki durağanlık sonucu üretimin azalıp stokların artmasına bağlı işsizliğin gelişmesi, üretimin dışa dönük olması, kazançların yatırımlara dönüştürülememesi ve tasarruf aracı olması gibi unsurlar dönemsel işsizlik nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Özsağır, 2000).

1.2.3.2.2. Yapısal (Strüktürel İşsizlik) ve Teknolojik İşsizlik

Yapısal işsizlik az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde rastlanan ekonominin yapısal özelliklerinden kaynaklanan arz talep değişikliklerine dayalı bir işsizlik türüdür.

Teknolojik işsizlik ise teknolojik gelişmeler ile ortaya çıkan bir işsizlik türüdür. Üretimlerini son teknoloji ile yapan şirketler daha az insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. Yani insan gücü yerine teknolojinin kullanılması veya daha üretken metotların kullanılması ile ortaya çıkmakta olup, makine çağının bir sonucudur (Çetin, 2016) .

1.2.3.2.3. Mevsimsel İşsizlik

Piyasada işe alım durumları daimi veya geçici olabilmektedir. Yıl boyunca belli dönemlerde yapılan işe alımlar mevsimsel ya da geçici iş olarak tanımlanmaktadır. Daha çok inşaat, turizm ve tarım sektörlerinde görülen bu işsizlik türünü doğrudan iklimsel değişikliklere bağlamak doğru değildir. Mevsimsel işsizliğin literatürde farklı şekillerde ortaya çıktığı da görülmektedir. Örnek olarak 2. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası motor endüstrisinde ortaya çıkan mevsimsel değişimler oldukça ilginçtir. 1967’de üretimin %40’ını motor endüstrisi oluştururken savaş öncesi bu oran önemli oranda daha yüksektir.

1.3. İşsizlik Sorunu ve Nedenleri

İşsizlik, birçok sorunun kaynağı olmakla birlikte birçok ülkenin de sorunudur. Geçmişten bu yana geçirilen krizlerin de bunda payı büyüktür. Özellikle ülkemizde vasıflı işgücünün daha da işsiz kaldığı görülmektedir. Çalışanlar açısından, herhangi bir işte ücret, maaş vb. karşılığı işgücünün o işverenin işine tahsis edilmesi, işverenler açısından ise bir bedel karşılığı çalışana çalışma imkânı sağlanması istihdam olgusuna işaret etmektedir İstihdam emek faktörünün veya tüm üretim faktörlerinin üretim sürecine dâhil olmasıdır. Dolayısıyla işsizlik ve istihdam birbirini etkileyen ve tamamlayan bir denge unsurudur (Yaprak, 2009).

Türkiye 1960’lı yıllardan bu yana sürekli bir işsizlik sorunu ile boğuşmaktadır. Günümüze gelindiğinde globalleşme, teknolojik gelişim, nüfus yoğunluğu, eğitim eksikliği, az yatırım, ekonomik durağanlık, siyasi politikalar gibi nedenler daha da işsizlik sorununu büyütmüştür. Teknolojinin üretim sürecinde yer almasıyla ithalatın güç kazanması ve büyümedeki payının yarattığı cari açık ve talep eksikliği işsizliği tetikleyen olumsuz faktörler arasında yer almıştır. Gelişmekte olan bir ülkenin kalkınabilmesi kaynaklarını tam ve etkin kullanmasına bağlıdır. Gayrisafi milli hasıla

da bu kaynak mekanizmasına bağlıdır. Dolayısıyla üretim sürecindeki emek faktörü insandan bağımsız düşünülememektedir. Emek faktörünün eksik istihdamı; emeği ile geçinenleri dolaysız olarak etkiler, gelirsiz bırakır (Yılmaz, 2005).

Ülkemizde ana hedef yüksek büyüme hızı ile kişi başı gelirin yükselmesini sağlayarak gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmaktır. Ekonomik kalkınma da ancak sanayinin gelişmesi ile mümkündür. Diğer yandan kalkınmanın sermaye ağırlıklı teknolojiler ile olabileceği vurgulanmaktadır (Düğer ve İsgender, 1999). Türkiye’de 1950’den bu yana hız kazanan köyden kente göç ve hızlı şehirleşme istihdam sorununun niteliğinin değişmesine paralel olarak, birçok yeni sosyoekonomik sorunlar yaratmıştır. Kırsal kesimde barınan ve gizli işsiz durumunda olan işgücü fazlası şehirlere kayarak açık işsiz haline dönüşmüş, hizmetler kesiminin şişmesine neden olmuş veya marjinal işlere yerleşerek yeni bir gizli işsizlik alanı yaratmıştır. Diğer yandan kalkınma planlarında istihdam sorunu sanayileşme ve büyüme hedefleri ile aynı paralelde olmamıştır. Yani istihdam sorununun çözümüne yönelik bir model geliştirilememiş, hızlı kalkınma tercihi sermaye ağırlıklı teknolojiler ile zamana bırakılmıştır (Tatlıdil, 1993).

Ülkemizde istihdam sorununun temelinde sanayileşme modeli ve uygulanan ekonomi politikaları bulunmaktadır. İstihdam sorununun giderek ciddileşmesinde benimsenen sanayileşme modelinin ve uygulanan ekonomi politikası tedbirlerinin de önemli rolü olmuştur. Bir diğer sorun ise dünyada uluslararası rekabetin giderek daha acımasız bir hale gelmesi nedeniyle hata affetmez bir üretim ve ucuz işçilik isteyen sermaye sahiplerinin bunları gerçekleştirecek yerlere doğru yatırımlarını kaydırmasıdır (Şahin, 1987).

Tablo 1.1: İşgücüne Dâhil Olmayanların Yıllara Göre İşgücüne Dâhil Olmama Nedenlerini Gösteren Dağılım (2014-2019)

Yıllar	Toplam	İş Bulma Ümidi Olmayanlar	Diğer	Mevsimsilik Çalışanlar	Ev İşleriyle Meşgul Olanlar	Eğitim Öğretim	Emekli	Çalışamaz Halde	Diğer
2014	28.200	615	1 869	94	11.589	4470	3827	3922	1814
2015	28.176	676	1 726	94	11.498	4486	4082	3878	1736
2016	28.185	658	1762	89	11.098	4541	4160	4036	1843
2017	28.251	637	1627	85	11.133	4467	4366	4009	1926
2018	28.380	546	1624	155	11.061	4472	4536	4040	1944
2019	29.312	618	1693	163	11.312	4610	4882	3982	1932
*2020	30.386	946	1840	129	11.438	6444	5075	4138	2177

Kaynak : [http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist\(Erisim\)](http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist(Erisim))

Tablo 1.1’de; 15 yaş üzeri 2014 ve 2019 yılları arasında işgücünde yer almayan kimselerin işgücüne dâhil olmama nedenlerinin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Tabloda genel olarak iş bulma ümidi olmayanların sayısında artış olduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim nedeniyle işgücüne katılamayanların sayısında da belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Emeklilik gibi nedenlerle işgücüne katılım gösteremeyenlerin sayısında ve çalışamayan haldeki nüfus sayısında da artış görülmektedir. Ancak mevsimlik çalışma gibi nedenlerle işgücüne katılamayanların sayısında 2020 yılı itibariyle bir düşüş görülmektedir. Bunun nedeni, köyden kente göç ile tarım sektöründe yoğunluğun azalmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Türkiye’de İstihdam ve İşsizliğin Yapısal Analizi

Dünyada her geçen gün artan istihdam ve işsizlik son daha da önem kazanmakta ve de sorun olarak karşımıza çıkmakta olan konulardır. Başlı başına ekonomik dengesizlik yaratan ve yoksulluğa neden olan bu konular Türkiye’de de ağırlıklı etkisini sürdürmektedir. Bu bölümde, Türkiye’deki istihdam ve işsizliğin yapısı araştırılıp değerlendirilecektir.

2.1 Türkiye’de İstihdam

Türkiye nüfusu yoğun ve hızla artışta olan genç bir ülkedir. Bu nedenle ülkemizdeki istihdam sorununun başında hızlı nüfus artışı gelmektedir. Ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olarak nüfusun büyük bir kısmını istihdam edebilmiş olsa da halen istihdam imkânları bakımından yetersiz kalmaktadır. İstihdam yetersizliği ve işsizlik sonucu ortaya çıkan olumsuzlukların oldukça ciddi bir ekonomik boyutu ve maliyeti bulunmaktadır (Aksu, 2011).

2.1.1 Eğitim Düzeyine Göre İstihdam

Eğitim tüm ülkeler için önemli bir olgudur. Bir ülkedeki eğitim düzeyi o ülkenin gelişmişlik düzeyini ortaya koymaktadır ve ülkelerdeki arz talep ilişkisi açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda, karşılaşılan ana problem işgücü arz ve talebinin eksik oluşudur. Dolayısıyla işgücünün sosyoekonomik durumunun iyi bir eğitimle geliştirilmesi ile ülke ekonomilerinin eğitim seviyesinin artırılması önem kazanmaktadır (Güngör, 2007). Bir ülkenin nüfus yoğunluğu ve nüfus artışı o ülkenin işgücünün nicel durumunu ortaya koyarken; ülkedeki eğitim düzeyi ise ülkenin nitel durumunu göstermektedir. Türkiye’de eğitim düzeyi artış göstermektedir. Buna karşın, toplam nüfus ve işgücünde bu durumu başarıya ulaştıracak bir yapısal sistem bulunmamaktadır (Erdoğan ve Okudum, 2015). Türkiye’de 2014 yılında eğitim düzeyindeki dağılıma bakıldığında, istihdam edilenler arasında en yüksek payın yükseköğretim veya fakülte mezunlarının oluşturduğu işgücüne ait olduğu görülmektedir.

Tablo2.1: Türkiye’de İstihdamın Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2014-2019)

Eğitim Durumu	Bin Kişi			Yüzde %		
	İşgücü	İşsiz	İstihdam	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı	İşgücüne Katılma Oranı
Toplam	28.785	2853	25.933	45.5	9.9	50.5
Okuma Yazması Olmayan	1170	73	1097	17.9	6.3	19.2
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	1146	128	1081	29.9	11.1	33.5
İlkokul	9441	735	8676	46.1	7.8	50.0
İlköğretim, ortaokul ve orta dengi meslek okul	5543	653	4890	42.6	11.8	48.3
Genel Lise	2997	355	2623	47.1	11.9	53.5
Meslek Lisesi	2847	303	2544	58.1	10.6	65.0
Yüksek okul veya Fakülte	5691	606	5085	70.07	10.6	79.2

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr>

Yukarıdaki Tablo 2.1 incelendiğinde,2014 yılında istihdamın eğitim düzeyine göre dağılımında toplam işgücününün 28 milyon 785 bin kişi olduğu görülmektedir. Tabloda; toplam işgücünden 2 milyon 853 bininin işsiz, 25 milyon 933 bininin istihdam edildiği görülmektedir. Ayrıca istihdam oranı yüzde 45,5 ve işsizlik oranı yüzde 9,9 iken iş gücüne katılma oranı da yüzde 50,5 olarak belirlenmiştir. 2014 yılında okuma yazması olmayan kişi sayısı 1 milyon 170 bin iken yüksekokul veya fakülte mezunlarının 5 milyon 691 bin kişi olduğu gözlemlenmektedir. Genel olarak tabloya bakıldığında, oransal işgücüne katılımında ilk sırada yüzde 79,2 ile yüksekokul veya fakülte mezunları gelmektedir. Daha sonra işgücüne katılımında meslek lisesi mezunları ve genel lise mezunları yer almaktadır. İstihdam edilebilirliğe bakıldığında; yüzde 70,07 ile yüksekokul veya fakülte mezunlarının en fazla istihdam edildiği görülmektedir. Meslek lisesi ve genel lise mezunlarının da istihdam oranlarının yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Tüm kategorilerde işgücüne katılım oranları ile istihdam

oranları arasında fazla fark olmadığı ancak eğitim seviyesi yükseldikçe buna paralel olarak istihdam ve iş bulma şansının arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 2.2: Türkiye’de Ulusal Eğitim Durumu İstatistikleri (2014-2019)

Eğitim Durumu	Bin Kişi		Yıllar	
	2014	2019	2014	2019
Okuma Yazma Bilmeyen	66	36	2014	2019
Okuma Yazma Bilen Fakat Okul Bitirmeyen	263	158	2014	2019
İlkokul	34	93	2014	2019
İlköğretim	2013	680	2014	2019
Ortaokul ve ya Dengi Meslek Okul	133	1091	2014	2019
Genel Lise	423	440	2014	2019
Lise ve Dengi Mesleki Okul	519	727	2014	2019
Yükseköğretim	500	639	2014	2019

Kaynak: / <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>

Tablo.2.2’de, Türkiye’deki eğitim durumunun genel yapısı incelendiğinde; 2014 yılından bu yana geçen 5 yıllık süreçte en çok artışın ortaokul veya dengi meslek okullarının eğitim durumunda olduğu gözlenmektedir. İlköğretim mezunlarında ise azalış görülmektedir. Bu durum eğitim seviyesinin yükseldiğine işaret etmektedir. Aynı şekilde bu süreçte okuma yazma bilen fakat okul bitirmeyenlerin sayısında ve okuma yazma bilmeyenlerin sayısında da azalış görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de eğitim düzeyinin zamanla artış gösterdiği, ilkokul ve ilköğretim mezunlarının yoğunluğunun azaldığı söylenebilir.

Tablo 2.3: Türkiye’de Eğitim Düzeyine Göre İşgücüne Katılım Oranları (2014-2019)

Yıllar	Yaş	Okuma Yazma Bilmeyen	İlköğretim	Ortaokul veya Dengi Meslek Okul	Lise Dengi ve Mesleki Okul	Yükseköğretim
2014	15+	19.1	41	47.8	58.5	79.2
2015	15+	18.6	47.5	48.1	59.2	79.8
2016	15+	17.8	56.9	48.4	59.7	79.7
2017	15+	18.8	64.4	48.9	60.1	80.2
2018	15+	18.6	66	49.1	60.3	79.5
2019	15+	18.2	67.3	48.3	59.3	79.3

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>

Tablo 2.3’de; Türkiye’de 2014-2019 yılları arası 15 yaş üzeri eğitim düzeyine göre işgücüne katılım oranlarına bakıldığında ise en üst kategorideki eğitim düzeyi olan yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılım oranlarının 2014-2019 döneminde geçen 5 yıllık süreçte oransal olarak fazla değişim göstermediği ancak yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan işgücüne katılımında payının en az olduğu eğitim düzeyinin okuma yazma bilmeyen kesime ait olduğu görülmektedir. Dolayısıyla eğitim düzeyindeki yükselme ile işgücü piyasasında eğitimin önemli olduğu ve eğitim düzeyi yüksek bireylerin düşük bireylere göre daha fazla istihdam edildiği sonucuna varılmaktadır.

Eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak işgücüne katılımının artması ülkemiz için olumlu bir durumdur. Buna göre, gelecek yıllarda lise ve dengi okullarda veya yükseköğretimdeki mezuniyet artış eğilimleri dikkate alındığında, işgücü katılım oranlarının ve istihdam oranlarının da artış göstereceği anlamı çıkmaktadır. İşe katılım oranlarının eğitimin niteliğine ve niceliğine göre yükselişte olması iki bakımdan önemlidir. İlk olarak yeni işgücü katılımlarıyla bir istihdam yaratımı oluşturması, bir diğeri de işgücünün sayı ve nitelik olarak işletmelere rekabet ve verimlilik getirmesi

bakımından olumlu fayda sağlamasıdır. Ancak bu olumlu etki için işgücünün sadece eğitilmiş değil, aynı zamanda nitelikli olması da bir faktördür.

2.1.2. Çalışanın İşteki Durumuna Göre İstihdam Dağılımı

Türkiye’de önemli istihdam göstergelerinden biri de statü olarak istihdam edilenlerin işteki durumudur. Dünya çapında birçok gelişmiş ülkede işteki ücretli veya maaşlı çalışan sayısının oluşu insanların o işteki durumunu göstermektedir. Ancak Türkiye ‘de ise işte çalışanların durumuna bakıldığında, ücretli veya maaşlı çalışanların oranının düşük, ücretsiz aile işçiliği oranının ise yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, ülkemizde tarım sektöründe ücretsiz aile işçiliğinin fazla olmasıdır.

Aşağıdaki Tablo 2.4’de, Türkiye’deki istihdamın işteki durumuna göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye’de 2014 yılında toplam istihdam edilen 25 milyon 933 kişiden 17 milyon 125 bin kişinin ücretli veya yevmiyeli çalıştırıldığı görülmektedir. Ayrıca 1173 kişinin işveren olduğunu, 4479 kişinin kendi hesabına çalışan, 3155 kişinin de ücretsiz aile işçisi olduğu rapor edilmiştir.

Tablo 2.4: Türkiye’de İstihdamın İşteki Duruma Göre Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Toplam	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren	Kendi Hesabına Çalışan	Ücretsiz Aile İşçisi
2014	25.933	17.125	1173	4479	3155
2015	26.621	17.827	1175	4468	3150
2016	27.205	18.377	1239	4536	3053
2017	28.189	18.960	1279	4815	3134
2018	28.738	19.536	1282	4909	3012
2019	27.157	18.706	1203	4688	2561
* 2020	27.266	19.058	1253	4596	2360

Kaynak: ,<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

2014 -2019 döneminde 5 yıllık zaman diliminde yevmiyeli ve ücretli çalışanların miktarında 2018 yılına kadar artış olduğu, 2019 yılında ise bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Kendi hesabına çalışan ve aile işçisi olarak çalışanların sayısında ise dalgalanmalar görülmektedir. Diğer yönden en önemli artışın ise 2020 yılı ilk döneminde ücretli veya yevmiyeli çalışanların sayısında olduğu görülmektedir. 2014 yılından 2020 yılına gelindiğinde ise toplam istihdam miktarı 27 bin 266'ya yükselirken, yevmiyeli veya ücretli çalışanların sayısı 19 bin 058 kişiye, işverenlerin sayısı 1253'e, kendi hesabına çalışanların sayısı 4596'ya yükselmiştir. 2020 yılında ücretsiz aile işçisi sayısı ise 2360'a düşmüştür. Bunun nedeni ise tarım sektörünün eski önemini gitgide yitirmesidir.

Tablo 2.5:Türkiye’de İstihdamın İşteki Duruma Göre Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Toplam	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren	Kendi Hesabına Çalışan	Ücretsiz Aile İşçisi
2014	100,0	66,0	4,5	17,3	12,2
2015	100,0	67,0	4,4	16,8	11,8
2016	100,0	67,6	4,6	16,7	11,2
2017	100,0	67,3	4,5	17,1	11,1
2018	100,0	68,0	4,5	17,1	10,5
2019	100,0	68,9	4,4	17,3	9,4
*2020	100,0	68,9	4,6	16,9	8,7

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

Yukarıdaki Tablo 2.5.'de; Türkiye’de istihdamın eğitim düzeyine göre dağılımı oransal olarak görülmektedir. Tabloya göre, 2014 yılında ücretli veya yevmiyeli çalışanların payı %66, işverenlerin payı % 4,5, kendi hesabına çalışanların payı 17,3 ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların payı 12,2 olarak gerçekleşmektedir. Bu oranlar aradan geçen 6 yıllık süreç içerisinde ise değişim göstermiş ve ücretli veya yevmiyeli çalışanların payında 2019 ve 2020 yıllarında sabit kalmak koşuluyla bir artış söz konusu olmuştur. İşverenlerin payında da artış gözlenirken; kendi hesabına çalışan

ve ücretsiz aile işçisi çalışanlarının payında düşüş olmuştur. Bu oranlarda, tarım sektörünün eski ağırlığını ve yoğunluğunu yitirmesi ve de köyden kente göç etkili olmuştur. Ayrıca toplam istihdam içerisinde en yüksek pay ücretli veya yevmiyeli çalışanlara ait olduğu görülmektedir. O halde, ücretli veya yevmiyeli çalışanlar istihdamda önemli bir yere sahiptir. En düşük payın ise işverenlere ait olduğu görülmektedir. Bu durumda, ülke olarak girişimci ve işverenlere yapılacak teşviklerin artırılması da önemlidir.

2.1.3. Sektör Gruplarına Göre İstihdam

İstihdam, tüm ülkeler için temel önemli unsurdur. Özellikle ekonomik büyümenin sağlanmasında istihdamın artırılması tüm ülkeler için gerekli bir durumdur. Ancak ekonomik büyüme istihdam artışından etkilenen ama istihdam ise tek başına yeterli olmayan bir unsurdur. Tüm sektörlerde istihdamı arttırmaya yönelik teşvik ve politikaların uygulanmasıyla oluşacak istihdam artışının ekonomik büyümeyi de artırması olasıdır (Murat ve Eser Yılmaz, 2013).

Son yıllarda istihdamın ekonomik gelişmelere göre değişim gösterdiği görülmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle tarım sektörünün zamanla önemini kaybetmesi ve bu faaliyet kollarında çalışanların diğer sektörlerle kaymasıyla hizmet sektörlerinde büyüme görülmüştür. Bu nedenle, kırsal kesimden göçlerin artışıyla kentlerdeki işgücü potansiyeli de artmakta ve bunu karşılayacak tarım dışı istihdam yaratılamamaktadır (Doğan, vd., 2015).

Ülkemizde sektör bakımından tarımdan sanayiye veya sanayiden diğer hizmet sektörlerine geçişin sağlıklı yapılamaması sonucu tarımda istihdam olanakları azalmıştır. Dolayısıyla sanayi ve hizmet sektörlerinde yeni istihdam olanakları da yaratılamamaktadır. Aynı zamanda bu döngünün yaratılamaması yoksulluğu, gelir eşitsizliğini beraberinde getirmektedir (Bedük, 2004).

Tablo 2.6: Türkiye’de İstihdamın Sektör Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	İstihdam Edilenler (Bin Kişi)					İstihdam Oranı (%)				
	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet
2014	25.933	5470	5316	1912	13.235	100,0	21,1	20,5	7,4	51,0
2015	26.621	5483	5332	1914	13.891	100,0	20,6	20,0	7,2	52,2
2016	27.205	5305	5296	1987	14.617	100,0	19,5	19,5	7,3	53,7
2017	28.189	5464	5383	2095	15.246	100,0	19,4	19,1	7,4	54,1
2018	28.738	5297	5674	1992	15.774	100,0	18,4	19,7	6,9	54,9
2019	27.157	4618	5392	1478	15.792	100,0	17,0	19,9	5,4	57,7
*2020	27.266	4376	5649	1410	15.831	100,0	16,0	20,7	5,2	58,1

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim Tarihi: 06.05.2020)

Türkiye’de istihdamın 2014-2019 dönemine ait sektörlere göre dağılım verileri Tablo 2.6’da verilmiştir. Bu tablodan anlaşılacağı üzere, tarım ve inşaat sektörünün 2014- 2020 yılları arasında payının azalmakta olduğu görülmektedir. 2014 yılında tarım sektörünün toplam istihdamdaki payı %21,1 iken 2020 yılına gelindiğinde %16’ya düşmüştür. Dolayısıyla Türkiye’de tarım sektörünün zaman geçtikçe gerilediği ve değer kaybettiği gözlemlenmektedir.

Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında, sanayileşmenin artmakta olduğu görülmektedir. Türkiye’de de sanayi sektörü ele alındığında;2014 yılında 20,5 olan sanayileşme oranının az bir artış göstererek 20,7’ye yükseldiği görülmektedir. Dolayısıyla bu durumda, Türkiye’de sanayi sektörüne yapılan teşviklerin yetersiz olduğu görülmektedir. İnşaat sektörü incelendiğinde ise 2014 yılında 7,4 olan inşaat sektörünün istihdamdaki payı azalış göstererek 5,2’ ye gerilemiştir. Son olarak hizmet sektöründe 2014 yılında % 51 olan istihdam oranı % 58,1’e yükselmiştir. Buna göre, inşaat ve sanayi sektörlerindeki potansiyelin hizmet sektörüne doğru kaymakta olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki Tablo 2.7’de;Türkiye’de istihdamın bölgelere göre sektör olarak dağılımı verilmiştir. Buna göre, Türkiye’de 2019 yılında 16 yaş üzeri 28 milyon 80 bin kişiden 5 milyon 778 bin kişisi İstanbul olmak üzere 1 milyon 384’ü Batı Marmara, 4 milyon 5 bini Ege, 2 milyon 854 bini Doğu Marmara, 2 milyon 788 bini Batı Anadolu, 3 milyon 413 bini Akdeniz, 1 milyon 272 bini Orta Anadolu, 1 milyon 732 bini Batı Karadeniz, 1 milyon 65 bini Doğu Karadeniz, 633 bini Kuzeydoğu Anadolu, 1 milyon 124 bini Ortadoğu Anadolu ve 2 milyon 31 bin kişinin ise Güneydoğu Anadolu ‘da istihdam edildiği rapor edilmiştir.

Dolayısıyla tablodaki verilere göre, istihdamın en yoğun olduğu bölgenin İstanbul, en az olduğu bölgenin ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir.

Aynı zamanda 2019 yılında en yüksek istihdamın hizmet sektöründe olduğu, sanayi ve tarım sektörlerinde ise bölge olarak farklılıklar gösterdiği ancak hizmet sektörünün gerisinde kaldığı gözlemlenmektedir. 2019 yılı bölgesel farklılıklar Tablo 2.7’de şu şekildedir:

Tablo 2.7: Türkiye’de İstihdamın Bölgelere Göre Sektör Dağılımı (2019)

Bölgeler	İstihdam Edilenler(Bin Kişi)				İstihdam Oranı (%)		
	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
TÜRKİYE	28.080	6097	7110	16872	18,2	26,3	68,6
İstanbul	5778	69	1839	3869	1,2	31,8	67,0
Batı Marmara	1384	294	378	712	21,2	27,3	51,4
Ege	4005	824	1060	2121	20,6	26,5	53,0
Doğu Marmara	2854	349	1071	1435	12,2	37,5	50,3
Batı Anadolu	2788	286	640	1862	10,3	22,9	66,8
Akdeniz	3413	674	667	2072	19,8	19,5	60,7
Orta Anadolu	1272	292	304	675	23,0	23,9	53,1
Batı Karadeniz	1732	639	310	783	40,9	17,9	45,2

Doğu Karadeniz	1065	484	145	435	44,7	13,6	40,9
Kuzeydoğu Anadolu	633	273	69	291	55,5	10,9	46,0
Orta Doğu Anadolu	1124	406	187	531	39,3	16,6	47,3
Güneydoğu Anadolu	2031	506	441	1085	28,2	21,7	53,4

Kaynak: [/https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr](https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr)(Erişim Tarihi: 06.05.2020)

Tablo 2.8: Türkiye’de İstihdamın Cinsiyete Göre Sektör Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Erkek				Kadın			
	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmet
2014	18.244	2937	5912	9394	7689	2533	1315	3841
2015	18.682	2956	5944	9662	8058	2527	1302	4230
2016	18.893	2920	5961	10011	8312	2384	1322	4606
2017	19.460	2993	6118	10349	8729	2471	1360	4897
2018	19.720	2943	6222	10554	9018	2353	1444	5220
2019	19.156	2856	5695	10605	8924	2241	1416	5268

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>(Erişim Tarihi: 06.05.2020)

Tablo 2.8’de; Türkiye’de istihdamın cinsiyete göre dağılımı görülmektedir. Türkiye’de 2014 yılında 16 yaş üzeri toplam 18 milyon 244 bin erkek istihdam edilirken, 7 milyon 689 bin kadın istihdam edildiği rapor edilmiştir. 2014 yılında toplam istihdam edilen erkeklerden 2 milyon 937 bini tarım, 5 milyon 912 bini sanayi, 9 milyon 394 bini ise hizmet sektöründe aktiftir. 2019 yılında ise istihdam edilen toplam erkek sayısının 19 milyon 156 bin, kadın sayısının ise 8 milyon 924 bin olduğu görülmektedir. İstihdam edilen nüfusun erkek üzerinde yoğunluk kazandığı

görülmektedir. Sektör olarak 2 milyon 856 bin erkek tarımda, 5 milyon 695 bin erkek sanayide 10 milyon 605 bin erkek hizmet sektöründe istihdam edilmiştir. Diğer taraftan, 2 milyon 241 bin kadın tarımda, 1 milyon 416 bin kadın sanayide ve son olarak 5 milyon 268 bin kadın hizmet sektöründe istihdam edilmiştir.

Türkiye’de 2014-2019 döneminde geçen 5 yıllık süreçte toplam istihdam edilen erkek ve kadın sayısında genel bir artış gözlemlenmektedir. Tarım sektörüne bakıldığında, erkek ve kadın olmak üzere her iki cinsiyetin de istihdamında az bir azalış göze çarpmaktadır. Sanayi sektöründe istihdam edilen erkek sayısında da bir azalış görülürken, kadın istihdamında ise artış görülmektedir. Hizmet sektöründe ise her iki cins açısından da önemli bir istihdam oluştuğu rapor edilmektedir. Ancak tüm sektörlerde istihdamlarda erkek hâkimiyetinin ağır bastığı görülmektedir. Bu da kadınların işgücü piyasasında daha az yer aldığını göstermektedir.

2.1.4. Coğrafi (Kırsal-Kentsel) Duruma Göre İstihdam

Türkiye’de kırsal ve kentsel nüfus oranlarındaki değişimler 1950’li yıllardan sonra sanayileşme sürecine geçiş ile sanayi faaliyetlerinin gelişmesi sonucu kentlere göç ile başlamıştır. Bu dönemlerde göç olayı, 1980 ve 85 arası yoğunluk kazanarak devam etmiştir. Dolayısıyla nüfus yoğunluğu da işgücünün daha fazla olduğu bölgelere kaymıştır. Böylece istihdam ve işsizlik sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Aşağıdaki Tablo 2.9’da 2014-2019 dönemine ait Türkiye ‘deki kırsal kesim ve kentlerdeki işgücü görülmektedir. 2014 yılında kırsal kesim olarak Orta Anadolu baz alındığında, 15 yaş ve üzeri 2 milyon 839 bin toplam istihdama hazır nüfusun 1 milyon 367 bini ekonomide işgücü olarak faaliyet gösteriyor olduğu ve işgücüne katılım oranının 48,1 oranında seyrettiği rapor edilmiştir. Aynı yıl içerisinde işgücünün 1 milyon 246 bini istihdam edilmiş ve kırsal kesimdeki istihdam oranı yüzde 43,9 olarak belirlenmiştir. 2019 yılında bakıldığında ise, 15 yaş ve üzeri 3 milyon 14 bin istihdam edilebilir nüfusun 1 milyon 478 bini işgücünde yer alırken, işgücüne katılım oranının yüzde 49,9 olduğunu görülmektedir.

Tablo 2.9: Türkiye’de Kır ve Kentlerde Nüfus, İşgücü, İstihdam, İşgücüne Katılım ve İstihdam Oranları (2014-2019)

Yıllar	Kır					Kent				
	Bin Kişi			Yüzde (%)		Bin Kişi			Yüzde (%)	
	15 yaş ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam Edilenler	İşgücüne Katılım Oranı	İstihdam oranı	15 yaş ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam Edilenler	İşgücüne Katılım Oranı	İstihdam oranı
2014	2839	1367	1246	48,1	43,9	10.982	5785	5096	52,7	46,4
2015	2870	1435	1294	50,0	45,1	11.203	6092	5306	54,4	47,4
2016	2863	1453	1301	50,8	45,5	11.416	6427	5558	56,3	48,7
2017	2927	1459	1289	49,9	44,0	11.457	6578	5664	57,4	49,4
2018	2964	1463	1284	49,3	43,3	11.741	6738	5899	57,4	50,2
2019	3014	1478	1272	49,9	42,2	11.812	6788	5778	57,5	48,9

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim Tarihi: 25.05.2020)

Ayrıca istihdam oranının ise 42,2 olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla kırsal kesim olarak baz alınan Orta Anadolu’daki genel tabloda, büyük değişiklikler görülmemekte ancak istihdam edilenler ve istihdam oranlarında azalış göze çarpmaktadır. 15 yaş ve üzeri nüfusta ve işgücüne katılım oranlarında ise artış görülmüştür. Tabloya göre Türkiye’de 2014 yılında kentlerdeki nüfus, istihdam işgücüne katılım ve istihdam oranları İstanbul baz alınarak incelendiğinde, işgücünün toplam 5 milyon 785 bin kişiden oluştuğunu, 5 milyon 96 bin kişinin ise istihdam edildiğini, işgücüne katılım oranının 52,7 iken istihdam oranının ise 46,4 olduğunu görülmektedir. Daha sonra 2019 yılı verilerine göre gelişmiş bir kent olarak İstanbul’da toplam işgücünün 6 milyon 788 bin kişi olarak artış gösterdiği rapor edilmiştir. Aynı şekilde istihdam edilenlerin sayısında da artış gözlemlenmektedir. İşgücüne katılım ve istihdam oranlarında da artış görülmektedir. Kırsal kesimler ile

kentler kıyaslandığında, 15 yaş üzeri toplam işgücü nüfusunun kentlerde daha yoğun olduğu ve yıllara göre artış içerisinde olduğuna rastlanmaktadır. İstihdam edilenlerin sayısında 2019 yılında kırsal ve kentsel istihdam olmak üzere hafif bir azalış söz konusu olmuştur.

2.1.5. Türkiye’de Kamu ve Özel Sektör İstihdamı

Kamu sektöründe iyi bir refah düzeyi sağlanması için devletin eğitim, sağlık, ekonomi gibi alanlarda kamu hizmetlerinde görevlendirilecek vasıflı işgücünü arttırması gerekmektedir. Ancak KİT ve devlet kurumlarındaki vasıfsız işçi ve memurların fazla oluşu bir kamuda gereksiz bir istihdam fazlası oluştuğunu göstermektedir. Bu bağlamda, ülkemizde ekonomik sürekliliğin sağlanabilmesi için kamuda istihdamın biraz geriye çekilmesi ve azaltılması söz konusu olmuştur. Vasıfsız istihdamın düşürülürken, vasıflı istihdamın yeterli bir biçimde arttırılamaması hala bir diğer mali disiplin şartıdır (Kurşun ve Rakıcı, 2016) .

Tablo 2.10’daki verilerde; Türkiye’de kamu sektöründe istihdam edilenlerin dağılımı görülmektedir. 2020 yılında kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Bakanlığınca Maliye Bakanlığı’nın verilerine göre 3 milyon 791 bin 401 kişi, Hazine Müsteşarlığı verilerine göre 199.643 kişi ve İçişleri Bakanlığı verilerine göre 707 bin 897 kişi sayıları doğrultusunda kamu sektöründe toplam istihdam belirlenmiştir.

**Tablo 2.10: Türkiye’de İstihdamın Kamu Sektöründe Dağılımı
(Mart 2020)**

Bütçe Türü	Toplam	Kadrolu Personel	Sözleşmeli Personel	İşçi		Diğer
				Sürekli İşçi	Geçici İşçi	
Genel Toplam	4.698.941	2.942.904	455.050	1.144.400	51.080	105.507
*Bölüm 1						
Toplam	3.791.401	2.821.958	359.033	462.196	42.707	105.507
Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri	3.104.952	2.475.866	321.969	168.759	32.851	105.507
YÖK, Üniversite ve İleri teknoloji Enstitüleri	286.412	230.735	14.503	40.159	1.015	-
Özel Bütçeli Diğer İdareler	100.414	39.058	9.756	49.224	2.374	-
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar	6.132	3218	2.231	863	-	-
Sosyal Güvenlik Kurumları	42.882	33.232	2.465	7.183	2	-
Döner Sermayeler ve Kefalet Sandıkları	243.113	38.021	5.806	192.843	6.443	-
190 Sayılı KHK Kapsamında Yer Alan Diğer Kamu İdareler	7.316	1.828	2.303	3.165	20	-
*Bölüm 2						
Toplam	199.643	9.005	75.076	112.181	3.181	-
233 Sayılı KHK Kapsamında Yer Alan KİT’ler (Bağlı Ortaklıklar Dahil)	96.303	3.941	43.203	47.012	2.147	-
Özelleştirme Programında Yer Alan Kuruluşlar	5.413	169	833	3.177	1.234	-
Kamu Bankaları	63.661	-	2.866	60.795	-	-
Özel Kanunu Bulunan Kuruluşlar	34.266	4.895	28.174	1.197	-	-
*Bölüm 3						
Toplam	707.897	111.941	20.941	570.023	4.992	-
İİ Özel İdareleri	12.776	5.312	807	6.141	516	
Belediyeler ve Bağlı Kuruluşlar ile Mahalli İdare Birlikleri	198.733	106.629	20.134	67.494	4.476	-
BİT’ler	496.388	-	-	496.388	-	-

Kaynak: <http://www.sbb.gov.tr/kamu-istihdami/> (Erişim Tarihi: 30.05.2020)

(*) : 1.Bölüm Maliye Bakanlığı, 2.Bölüm Hazine Müsteşarlığı, 3.Bölüm İçişleri Bakanlığı verileri esas alınarak doldurulmuştur.

Buna göre, son 2020 yılı verilerine göre kamu sektöründe istihdam edilen toplam 4 milyon 698 bin 941 kişinin 2 milyon 942 bin 904 kişisi kadrolu personel, 455 bin 50 kişisi sözleşmeli personel, 1 milyon 144 bin 400 kişisi sürekli işçi, 51 bin 80 kişisi geçici işçi, 105 bin 507 kişisi ise diğer statülerde istihdam edildiği rapor edilmiştir. Sonuç olarak, kamu sektöründeki en fazla istihdam kadrolu personel statüsünde en az istihdam ise geçici işçi statüsünde görülmektedir.

Tablo 2.11: Türkiye’de İstihdamın Kamu Sektöründe Dağılımı (2014-2020)

(Mart 2020 yılı itibariyle)	2014	2020	Değişim	
	Sayı	Sayı	Sayı	Yüzde (%)
Kadrolu Personel	2.892	2943	+51	+5,6
Sözleşmeli Personel	370	455	+85	+7,3
İşçi	1152	1195	+43	+3,9
Sürekli İşçi	1095	1144	+49	+4,4
Geçici İşçi	57	51	+4	+1,8
Geçici Personel	-	-	-	-
Diğer	104	106	+2	+1,9
Toplam	5670	4.699	+971	+2,6

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 30.05.2020).

Tablo 2.11’de görüldüğü üzere, Türkiye’de 2019-2020 döneminde kamu sektöründe istihdam edilenlerin dağılımı verilmiştir. Buna göre, 2020 yılında kamu sektöründe istihdam edilen sayısında artış olduğu görülmektedir. Bu artış, 5,9 oranında kadrolu personel statüsünde çalışanların sayısında, sözleşmeli personel sayısında 7,3 oranında, işçi statüsünde çalışanlarda 3,9 oranında, sürekli işçilerde 4,4 oranında geçici işçilerde 7,8 oranında ve diğer şekillerde istihdam edilenlerde ise 1,9 oranında gerçekleşmiştir. 2020 yılı mart ayında sözleşmeli personel konumunda yer alanların

sayısında kadrolu personellere göre 1,7 oranında bir artış söz konusu olmuştur. Daha sonra geçici işçilerin sayısında 1,8 oranında bir artış görülmektedir. Dolayısıyla kamu sektöründeki statüsel dağılımlarda en çok artışın kadrolu ve sözleşmeli personellerde görüldüğü, en az artışın ise işçi statüsünde görüldüğü gözlemlenmiştir.

2.1.6. Türkiye’de Çocuk İstihdamı

Çocuk işçiler, uzun yıllar önce devlet müdahalesinin dışında gelişmiş ülkeler de dahil birçok ülkede oldukça ağır şartlarda özellikle sanayi devriminden sonraki dönemlerde düşük ücretlerle çalıştırılmışlardır. Ancak sosyal devlet anlayışının gelişmesiyle çalışma yaşamına uygulanan bazı politik yenilikler sayesinde çocuk istihdamının azaltılmasına yönelik tedbirler uygulanmaya başlanmıştır (Şahin L. , 2012).Çocuk istihdamı, diğer ülkeler gibi Türkiye’nin de önemli bir sorunudur. Özellikle resmi olmayan yani kayıt dışı çalışma hayatı içerisinde yoğunca yer almaktadır. Çocuk istihdamı, düşük ücretli ve sosyal güvence olmadan kanuna aykırı bir çalışma sistemini daha da güçlendirmektedir. Bu durum işgücü maliyetlerini de etkilemektedir. Türkiye’de çocuk istihdamı mevsimlik, geçici, rekabet gücü yüksek, küçük kayıt dışı faal olan işletmelerde rastlanan bir istihdam türüdür. Çocukların iş yerinde istihdam edilmesi işveren için işgücü maliyetini düşürmekte, piyasanın durumuna göre işten çıkarma imkânı vermektedir. Bu faktörler göz önüne alındığında, çocuk istihdamının istikrarla devam etmesi muhtemeldir (Tunçcan, 1999).

Tablo 2.12: Türkiye’de Çocuk İşgücü Göstergeleri (1999-2006-2012-2019 Yılları)

İşgücü Göstergeleri	1999	2006	2012	2019
Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	65.422	20.296	9.038	16.457
(0-5) Yaş Grubundaki Nüfus	7.930	2.476	2.277	-
(6-17)Yaş Grubundaki Nüfus	14.968	4.866	493	16.457
İstihdam (6-17) Yaş (Bin Kişi)	15.822	890	893	720
0–5 Yaş Grubundaki Nüfus	-	-	-	-
6–17 Yaş Grubundaki Nüfus	1.630	15.025	893	720
Kır	27.235	20.696	23.384	-
Kent	38.188	7.110	50.566	-
Erkek	19.152	4.700	23.895	508
Kadın	19.036	2.410	23.788	212
Tarım	990	326	399	221
Sanayi	322	275	217	171
Hizmet	318	289	277	328
Ücretli veya Yevmiyeli	617	505	470	455
Kendi hesabına Çalışan	52	24	10	4
Ücretsiz Aile İşçisi	985	362	413	261
İstihdam Oranı (0-17) Yaş (%)	28,2	34,5	38,5	4,4
Kır	41,6	39,0	42,8	-
Kent	28,2	51,1	36,5	-
Erkek	53,3	54,7	54,7	6,0
Kadın	30,2	22,6	22,6	2,6

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 09.05.2020)

Türkiye’de 2019 yılı IV. çeyrek verilerine göre, istihdam edilen toplam 16 bin 457 bin çocuktan 8 bin 449’u erkek, 8 bin 8’i kız çocuklarını oluşturmaktadır. İstihdam edilen çocukların 720’si çeşitli ekonomik faaliyetlerde çalışan çocuklardır. Bu çocuklardan 508’i erkek 212 ‘si kız çocuğudur. Yine 2019’un son çeyreğinde çocuklardan 220’si tarım, 171’i sanayi, 328’ i ise hizmet sektöründe istihdam edilmiştir. Oransal olarak yüzde 45,5 ile en fazla çocuk istihdamı hizmet sektöründe gerçekleşmiştir. Ayrıca çocuk istihdamında hizmet sektöründe yüzde 49,4 ile kız çocuklarının daha fazla istihdam edildiği görülmektedir.

Yukarıdaki Tablo 2.12’de; Türkiye’de 1999, 2006, 2012 ve 2019 yılında istihdamda yer alan çocukların dağılımları verilmiştir. Çocukların 1999 yılında 990’ı tarım sektöründe iken 2006 yılında bu sayının 326’ya düştüğü görülmektedir. Daha sonra 2012 yılında bir yükseliş görülürken 2019 yılında düşüş gerçekleşmiştir. Sanayi sektöründe ise sürekli bir düşüş görülürken, hizmet sektöründe görülen 2012 yılındaki dalgalanma ile 2019’ gelindiğinde artış olduğu rapor edilmiştir. Çocuk istihdamında çocukların işteki durumu değerlendirildiğinde, ücretli çalıştırılan çocukların en fazlası 1999 yılında görülmektedir. Ancak bu sayıda 2019 yılında oldukça bir azalma görülmektedir. 0-17 yaş istihdam oranlarına baktığımızda ise 1999 yılında çocuk istihdamı yüzde 41,6 ile en fazla kırsal bölgelerde görülmektedir. 2019 yılına gelindiğinde ise kırsal bölgelerde çocuk istihdamı görülmemektedir. Aynı zamanda 2019 yılında yüzde 6 ile en fazla erkek çocuklarının istihdam edildiği rapor edilmiştir. Toplumdaki yoksulluk ve çocukların yeterli eğitim alamaması gibi faktörler çocukları erken yaşta istihdama itmektedir. Ancak devletin yaptığı maddi destekler çocuk istihdamını azaltıcı teşvikler olarak yer almaktadır. Böylece nitelikli işgücünün artırılması hedeflenmektedir.

2.1.7. Türkiye’de Genç İstihdamı

Türkiye hızlı nüfus artışının olduğu bir ülkedir. Dolayısıyla Türkiye genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerden biridir. Bu nedenle, işgücü piyasası canlanmakta ve işgücü talebinin yükseltilmesi bakımından genç işsizliği arttırmakta ancak birtakım işgücü piyasası sorunlarını beraberinde getirmektedir (Aksu, 2011).

Tablo.2.13: Türkiye’de Genç İşgücü Göstergeleri (2014-2019)

Yıllar	Bin Kişi							Yüzde%		
	15-24 yaşları arası nüfus	İşgücü	İstihdam Edilenler	Zamana Bağlı Eksik İstihdam	Yetersiz İstihdam	İşsiz	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2014	11.678	4391	3614	90	86	777	7287	37,6	31,0	17,7
2015	11.778	4683	3747	77	93	936	7095	39,8	31,8	20,0
2016	11.857	4731	3825	59	130	907	7126	39,9	32,3	19,2
2017	11.874	4857	3666	76	132	1192	7016	40,9	30,9	24,5
2018	11.869	4872	3901	63	156	971	6997	41,0	32,9	19,9
2019	11.691	4894	3652	55	186	1332	6706	42,6	31,2	26,7
*2020	11.646	4783	3609	102	134	1174	6863	41,1	31,0	24,5

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 10.05.2020)

Tablo 2.13’de; 2014 - 2019 döneminde Türkiye’de 15-24 yaş grubu genç işgücü göstergeleri verilmiştir. Tabloya bakıldığında, istihdam edilen genç işgücü seyrinde önemli değişiklikler olmadığı ve belirli yıllarda dalgalanmalar olduğu rapor edilmiştir. Ancak işgücü piyasasına katılım oranlarında belirgin bir artış görülmektedir. Yine yıllara göre işsiz gençlerin sayısında da inişli çıkışlı dalgalanmalar söz konusudur. Genç nüfusun istihdam oranı 2014 yılında 31,0 iken 2020 yılına gelindiğinde yine 31,0 olarak görülmektedir. Bu kapsamda, istihdam oranında geçen 5 yıllık süreçte değişiklik olmadığı; işsizlik ve işgücüne katılma oranlarının genel bir artış gösterdiği görülmektedir. Ancak işsizlik oranlarının istihdam oranlarına göre daha alt seviyede ilerlediği görülmektedir.

Tablo 2.14:Türkiye’deki Genç Nüfusun Eğitimde ve İstihdamdaki Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Bin Kişi					Yüzde%
	Toplam	Sadece Eğitimde Olanlar	Sadece İstihdamda Olanlar	Eğitim ve İstihdamda Olanlar	Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar	Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanların Oranı
2014	6253	3916	789	492	1055	16,9
2015	6327	3987	747	579	1015	16,0
2016	6344	3964	678	685	1017	16,0
2017	6260	4024	686	604	1025	16,2
2018	6109	3960	668	672	961	15,4
2019	3714	3791	649	611	611	17,3
*2020	6004	3714	620	603	1067	17,8

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 04.06.2020)

Türkiye’de Tablo 2.14’deki verilere göre; genç nüfusun eğitim ve istihdamdaki dağılımına baktığımızda ise 2014 ve 2020 döneminde 15-19 yaş arası sadece eğitim gören genç nüfusun sayılarında önemli bir değişiklik olmamakla birlikte 2017 yılında bir artış görülmektedir. Sadece istihdamda olanların sayısında ise sadece 2015 yılında artış görülmektedir. Ne eğitimde ne istihdamda olanların sayısında ise genel bir düşüş görülmekte ancak 2020 yılında oldukça bir artış görülmektedir. Bu durum, eğitim seviyesi düşük ve işsiz bireylerin çoğaldığını göstermektedir.

2.2. Türkiye’de İnförmel Sektör

İnförmel sektör, bir diğör ifadeyle resmi olmayan kayıt dışı sektör; yasal olarak bir yerde çalışan ancak ilgili kurumlara bildirilmeyen veya çalıştıkları gün sayısının ve aldıkları ücretin eksik bildirilmesi sonucu oluşan kayıt dışı istihdamdır (Dam, Ertekin ve Kızılcıca, 2018) .Kayıt dışı istihdam, Türkiye’de işgücü piyasasında halen geçerli bir istihdam şeklidir. Özellikle çalışanların yükünün işverenlere ağır gelmesi, devletin uyguladığı yüksek vergi oranları gibi faktörler kayıt dışı istihdamda etkili olmaktadır. Kayıt dışı istihdamda bir başka faktör de yoksulluk faktörüdür. Eğitim seviyesi düşük ve maddi durumu kötü olan bireyler için ödenen primler ve vergi katma değeri açmaktadır. Türkiye kayıt dışı istihdam sorununu yaşayan ülkelerden biridir. 1950’li yıllardan sonra kentlere göç ile kayıt dışı istihdam sorunları başlamıştır.

Aşağıdaki Tablo 2.15 incelendiğinde, 2014 yılında 15 yaş üzeri toplam 8 milyon 13 bin kişinin kayıt dışı istihdam edildiği görölmektedir. Bu kişilerden 3 milyon 26 bini ücretli çalışan,177 si işveren, 2 milyon 524 bini kendi hesabına çalışan ve 2 milyon 286 bini ise ücretsiz aile işçisi statüsündedir. 2020 yılına bakıldığında, bu rakamların arttığını ancak toplam kayıt dışı istihdam ile ücretli çalışan ve ücretsiz aile işçisi konumlarındaki sayılarda hafif bir azalış görölmektedir.

Tablo.2.15. Türkiye’de Esas İşlerinden Herhangi bir Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar (2014-2019)

Yıllar	Toplam	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren	Kendi Çalışan	Hesabına	Ücretsiz Aile İşçisi
2014	8013	3026	177	2524		2286
2015	8239	2948	141	2680		2470
2016	8355	2964	175	2810		2407
2017	8663	3102	199	2911		2450
2018	9100	3316	202	2282		2299
2019	8999	3237	263	3145		2354
*2020	8448	2955	335	3017		2140

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim Tarihi: 05.06.2020)

(*) : 2014 yılı itibariyle hane halkı işgücü anketinin tasarımının değiştirilmesi ile yeni bir seriye başlanmıştır.Yıl bazında ocak ayı verileri kullanılmıştır.

Türkiye’de tüm yıllara göre kayıt dışı istihdamın yaygın olduğu konum ücretli çalışan olarak istihdamda olanlarıdır. Daha sonra kendi hesabına çalışanlar gelmektedir. Kayıt dışı istihdama en az ise işverenlerde rastlanmaktadır. Ayrıca Türkiye’de 2020 yılında 8 milyon 448 bin kişi istihdam edilmiştir. Bununla birlikte 3 milyon 673 bin kişi tarımda ve istihdam edilenlerin toplam 2 milyon 16 bini erkek 1 milyon 657 bini kadındır. Ayrıca 3 milyon 267 bin tarım dışı ve kayıt dışı istihdamda yer almaktadır.

2.3.Türkiye’de İşsizlik

Türkiye’de işletmelerdeki öncelikli amaç maliyetlerin düşürülmesidir ve bu çoğu kez kalite ve işgücünden fedakârlığı beraberinde getirmektedir. Bu sayede kişilerin çalışma saatleri artmakta, çalışan sayıları ise azalmaktadır. Bazı ülkelere çalışanlar kendi maaşını belirlemektedir. Böylece işveren sadece maaş ödemedir sorumlu olmaktadır. Ancak Türkiye’de işverenin sorumluluğu yoğun olmakla birlikte işverenler de ödemeleri göz önüne aldığında, çalışan sayısında kısıt uygulamak zorunda kalmaktadır. Türkiye’de 2008 yılından sonra tüm toplumsal sınıfların eşit olduğu döneme geçişin ivme kazanmasıyla diğer ülkelere göre Türkiye, bunu dar bir zamanda uyguladığı için kadın, engelli vb. grupların işgücüne katılımı gecikmiştir. Aynı zamanda Türkiye’deki genç nüfusun fazlalığı nedeniyle eşit oranda istihdam ve üretim sağlanamamaktadır. Eğitim sisteminin kalifiye elemana ağırlık vermesi, güncel finansal gelişmelere ayak uyduramaması, az rekabet ortamı gibi etkenler istihdamın ve üretimin yeterli oranda olamamasını tetiklemektedir (Ekin, 2011).

Aşağıdaki Tablo 2.16’da,Türkiye’de yıllara göre işsizlik oranları verilmiştir. Tabloya göre,2014-2019 dönemi içerisinde de işsizliğin arttığı görülmektedir.

Tablo 2.16: Türkiye’de Yıllara Göre İşsizlik Oranları (2000-2019)

Yıl	İşgücü (bin kişi)	İşsiz Sayısı (bin kişi)	İşsizlik %	Yıl	İşgücü (bin kişi)	İşsiz Sayısı (bin kişi)	İşsizlik %
2000	23.078	1497	6,5	2010	25.641	3046	11,9
2001	23.491	1967	8,4	2011	26.725	2615	9,8
2002	23.818	2464	10,3	2012	24.821	2518	9,2
2003	23.818	2493	10,5	2013	25.524	2747	9,7
2004	22.016	2385	10,8	2014	28.786	2853	9,9
2005	22.454	2388	10,6	2015	29.678	3057	10,3
2006	22.751	2328	10,2	2016	30.535	3330	10,9
2007	23.114	2377	10,3	2017	31.643	3454	10,9
2008	23.805	2611	11,0	2018	32.274	3537	11,0
2009	24.748	3471	14,0	2019	33.180	4650	13,4

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_i%C5%9Fsizlik (Erişim Tarihi: 09.06.2020)

2.4.1. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik

Bir ülke için eğitim düzeyinin yükselmesi işgücüne katılımı arttırdığından oldukça önemli bir durumdur. Eğitim düzeyi özellikle kadınların işgücüne katılımını etkilemektedir. Kadınların işgücüne katılımını olumsuz etkileyen eğitim düzeyi düşük ise kadınların istihdamda yer alma oranları da o kadar düşük olmaktadır. Erkekler için ise işgücüne katılım oranlarında eğitimin bir rolü bulunmamaktadır (Aşkın, 2015). Eğitim düzeyinin genel işgücüne katılım ve işsizlik üzerinde önemli etkilerinin bulunduğu kanıtlanmıştır. Buna göre, eğitim düzeyi arttıkça istihdam oranları da artmaktadır. Özellikle yükseköğretim mezunu bireylerin istihdamda yer almaları daha da ivme kazanmıştır (Kavak, 1997). Ancak bunun sonucunda da işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır.

Tablo.2.17: Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Toplam	Okur Yazar Olmayan	Lise altı Eğitimliler	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise	Yükseköğretim
2014	1097	73	1516	355	303	606
2015	1056	59	1627	373	307	692
2016	978	60	1658	415	369	828
2017	1013	63	1636	425	401	930
2018	985	60	1694	433	399	951
2019	913	92	2157	550	546	1123
*2020	775	103	2126	548	517	1067

Kaynak: / http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.06.2020)

**Tablo 2.18:Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Dağılımı
(2014-2019)**

Yıllar	Toplam	Okur Yazar Olmayan	Lise Altı Eğitimliler	Genel lise	Mesleki ve Teknik Lise	Yükseköğretim
2014	1097	6,3	9,4	11,9	10,6	10,6
2015	1056	5,3	10,0	12,4	10,2	11,0
2016	978	5,7	10,2	13,4	11,6	12,0
2017	1013	5,8	9,8	13,3	11,9	12,7
2018	985	5,8	10,1	13,1	11,4	12,4
2019	913	9,2	13,2	16,1	15,3	13,7
*2020	775	11,8	13,8	16,3	14,8	12,6

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.06.2020)

(*) 2020 yılı için ocak ayı verileri kullanılmıştır.

Tablo 2.17 ve 2.18’de; Türkiye’nin eğitim düzeyine göre işsizlik sayıları ve yüzdeleri verilmiştir. Buna göre, Tablo 2.17’de yıllara göre tüm eğitim seviyelerinden mezunların işsizlik oranında genel bir artış görülmektedir. Ancak 2020 yılında lise altı eğitim, genel lise, mesleki ve teknik lise ve yükseköğretim seviyesindeki mezunların işsizlik oranlarında hafif bir azalış görülmektedir. Eğitim imkânları fazlaştıkça eğitim seviyesi arttığından, yıllara göre ufak bir artış söz konusu olsa da okuryazar olmayan nüfus çok azdır. 2014 yılında toplam istihdam edilen 1 milyon 97 bin kişi bulunmaktadır. Okuryazar olmayan 73 kişi, lise altı eğitilmiş 1516 kişi, genel lise mezunu 355 kişi, mesleki ve teknik lise mezunu 303 kişi ve yükseköğretim mezunu işsiz 606 kişi bulunmaktadır. 2020 yılına bakıldığında ise okuryazar olmayan 103 kişi, lise altı 2126 kişi, genel lise 548 kişi, mesleki ve teknik lise 517, yükseköğretim mezunu ise 1067 kişinin işsiz olduğu rapor edilmiştir.

Tablo 2.18’de Türkiye’nin eğitim durumuna göre işsizlik dağılımı oransal olarak görülmektedir. 2014 yılında okuryazar olmayan nüfusun işsizlik oranı 6,3 iken bu oran 2020 yılında yüzde 11,8’e yükselmiştir. Lise altı eğitimlilerin işsizlik oranı yüzde 13,8 olup yıllara göre artış göstermiştir. İşsizlik oranının en fazla olduğu eğitim düzeyi ise genel lise düzeyidir.

2.4.2. Meslek Gruplarına Göre İşsizlik

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) 2019 yılı verilerine göre, Türkiye’de iş bulma ihtimalinin en yüksek olduğu mesleklerin başında veterinerlik gelmektedir. TUIK verilerine göre, bu meslekte istihdam oranı yüzde 80 civarındadır. Yine bu alanda kayıtlı işsizlik oranı yüzde 8,9’dur. İkinci sırada ise yüzde 79 istihdam oranı ve yüzde 10 işsizlik oranı ile mühendislik mesleği gelmektedir. Özellikle bilgisayar ve makine mühendisliği istihdamın yüksek olduğu meslek gruplarıdır. Bir diğer istihdam oranının yüksek olduğu alan ise sağlık hizmetleri alanıdır. Doktor, hemşire, acil tıp teknisyeni gibi sağlık personellerinin TUIK verilerine göre, istihdam oranı yüzde 75 ve işsizlik oranı yüzde 9 civarındadır.

Daha sonra yüzde 74 istihdam oranı ile hukuk alanındaki meslekî gruplar gelmektedir. Bu mesleklerde çalışan personellerin işsizlik oranı yüzde 8,3’tür. Güvenlik hizmetleri, mimarlık ve inşaat sektörü, fiziki bilimler ve eğitim bilimleri

alanındaki meslekler de Türkiye’de istihdam oranı yüksek sekiz meslek arasındadır (<https://www.tuik.gov.tr/tr/>, 2020).

2.4.3. Sektör Gruplarına Göre İşsizlik

Türkiye’de işsizliğin gelişim sürecine bakıldığında, cumhuriyetin ilk yıllarında işsizlik normal seviyelerde seyretmiştir. 1950-1960 döneminde yine azalarak devam eden işsizlik 1960’lı ve 1980’li yıllarda yükselişe geçmiştir.1970’li yıllarda ise artan enflasyon oranları, ticari açıklar ve sanayi sistemindeki sorunlar işsizliği daha da arttırmıştır. 1980’li yıllarda ise izlenen ekonomik politikalar ile işsizlik oranları azaltılmıştır (Apaydın, 2018). İşsizlik oranları çalışanların son olarak çalıştıkları sektörlere göre analiz edilerek belirlenmektedir. Bu yüzden çalışılan faaliyet kollarına göre; 2014 yılında toplam 19 milyon 963 bin olan işsiz nüfusun 5 milyon 375 bini tarımda, 5 milyon 232 bini sanayide, 1 milyon 930 bini inşaat sektöründe, 12 milyon 800 bini ise hizmet sektöründe işsiz kalmıştır.

2014 yılında ilk kez iş arayan işsizlerin ise 2 milyon 593 bin kişi olduğu rapor edilmiştir.2019 yılında toplam işgücü 32 milyon 265 bin ve toplam istihdam 27 milyon 926 bin kişidir. Tarım sektöründe 5 milyon 124 bin kişi, sanayi sektöründe 5 milyon 392 bin kişi, inşaat sektöründe 1 milyon 657 bin kişi, hizmet sektöründe 15 milyon754 bin kişi işsiz kalırken toplam işsiz kalan nüfus 22 milyon 802 bin kişidir. 2020 yılı ocak ayı verilerine göre ise toplam işsiz sayısı bir önceki yıla göre hafif bir artış ile 22 milyon 856 bin kişidir. Tarımda 4 milyon 871 bin, 5 milyon 649 bin kişi, inşaatta 1 milyon 572 bin kişi, hizmet sektöründe ise 15 milyon 913 bin kişi işsizdir. Dolayısıyla, Türkiye’de sektörlere göre işsizliğin dağılımı değerlendirildiğinde, en fazla iş sahasının ve istihdamın sanayi ve hizmet sektörlerinde olduğu görülmektedir. En az işsizliğe ise tarım sektöründe rastlanmaktadır.

Tablo 2.19: Türkiye’de Tarım ve Tarım Dışı İşsiz Miktarları (2014-2019)

Yıllar	Toplam	Tarım	Tarım dışı
2014	24.456	4787	19.669
2015	25.454	4842	20.612
2016	26.275	4812	21.463
2017	26.672	4893	21.780
2018	28.029	4963	23.066
2019	27.157	4618	22.540
*2020	27.266	4374	22.890

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.06.2020)

(*) : Şubat 2020 öncesine ait İşgücü göstergeleri, şubat 2020 öncesi geçerli olan eski seriye göre düzenlenmiştir.

Tarım ve tarım dışı kavramları sektör bazında kavramlar olarak görülmektedir. 2014-2020 yılları arasında Türkiye’de tarım ve tarım dışı rakamlar tablo 2.19’da verilmiştir. Tabloda, 2014 yılında toplam 24 milyon 456 bin işçiden 4 milyon 487 bin kişinin işsiz kalmadan önce çalıştığı son sektör tarımdır. Diğer 19 milyon 669 kişi ise son olarak tarım dışı diğer sektörlerde çalışmıştır. 2020 yılında ise 27 milyon 266 bin kişinin işsiz kalmadan önce son çalıştığı sektör tarımdır. 22 milyon 890 kişinin ise son çalıştığı sektör tarım dışı sektörlerdendir. Genel olarak yıllara göre toplam işsiz kalınan ve son çalışılan sektör tarımdaki miktar artış eğilimi göstermiştir. Bu eğilimde, hızlı nüfus artışı ve göçlerin etkisi bulunmaktadır.

2.4.4. İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik

İş ararken geçirilen bekleme süresi işsizliğin önemli bir kriteridir. İş ararken beklenen süre uzun olursa sosyoekonomik ve psikolojik sorunlar artmakta işsizlik ciddi bir sorun haline gelmektedir. Bireyler için iş bulma ümidi gitgide azalarak işgücü piyasasından çekilmelerine sebep olmaktadır.

Tablo 2.20’de Türkiye’de iş arama sürelerine göre işsizlik dağılımı verilmiştir. İş arayanlardan birçoğunun 1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az süredir iş aradığı rapor edilmiştir. İş arama süresinin en çok 1-2 ay ve 3-5 ay aralığındaki süreçlerde olduğu

görülmektedir. 2014 yılından 2020 yılına kadar olan süreçte oldukça artış görülmektedir. Bu süreçlerde iş arayanlar kısa dönemli işsizlerdir. 1 yıl ve üzeri iş arayanlar ise uzun dönemli işsizlerdir. Uzun dönemli iş arayanların sayısındaki azalış geçici işsizlik sorununu göstermektedir.

Tablo 2.20: Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Toplam	1-2 ay	3-5 ay	6-8 ay	9-11 ay	1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla
2014	2853	1195	694	285	89	408	126	55
2015	3057	1265	709	327	111	462	131	52
2016	3330	1380	792	353	118	492	124	70
2017	3454	1382	792	390	134	534	150	72
2018	3537	1463	780	359	143	546	158	87
2019	4469	1640	1058	519	203	712	222	116
*2020	4362	1398	1134	554	150	758	223	146

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.06.2020)

(*): Şubat 2020 öncesine ait İşgücü göstergeleri, Şubat 2020 öncesi geçerli olan eski seriye göre Düzenlenmiştir.

**Tablo 2.21: Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (Erkek)
(2014-2019)**

Yıllar	Toplam	1-2 ay	3-5 ay	6-8 ay	9-11 ay	1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla
2014	1813	843	433	176	51	206	68	36
2015	1891	857	448	191	62	236	69	28
2016	2006	924	476	192	66	246	62	39
2017	2024	923	467	208	71	247	69	39
2018	2082	974	465	191	78	260	72	43
2019	2707	1092	680	317	112	343	103	61
*2020	2718	987	743	321	93	405	95	74

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.04.2020)

**Tablo 2.22: Türkiye’de İşsizliğin İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı (Kadın)
(2014-2019)**

Yıllar	Toplam	1-2 ay	3-5 ay	6-8 ay	9-11 ay	1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az	2 yıl ve daha fazla 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla
2014	1040	353	260	110	38	202	58	19
2015	1167	408	261	136	49	226	63	23
2016	1324	456	317	161	51	246	62	31
2017	1431	459	326	182	63	268	81	33
2018	1455	489	315	168	65	286	87	44
2019	1762	548	378	201	91	369	118	56
*2020	1645	411	391	233	57	352	128	73

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.04.2020)

Yukarıdaki Tablo 2.21 ve 2.22’de; Türkiye’de işsizliğin iş arama sürelerinin cinsiyete göre dağılım miktarları verilmiştir. Erkeklerin ve kadınların iş arama süreçleri incelendiğinde, 1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az bir sürede iş buldukları görülmektedir.

2.3.5. Bölgelere ve İllere Göre İşsizlik

Ülkeler arası gelişmişlik düzeyi farklılığı olduğu gibi ülkelerin bölgeleri ve illeri arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye’de de bölgeler ve iller arası gelişmişlik farklılıkları görülmektedir. Bazı sosyal ve ekonomik unsurlar bu farklılıkları yaratmaktadır. Bu durumda ülkeler, o ülkelerin bölgeleri ve illeri arasındaki istihdam ve işsizlik düzeyleri değişkenlik göstermektedir.

Aşağıdaki Tablo 2.23’de, işsizliğin bölgelere göre oransal verileri görülmektedir. 2014 yılında 15,6 ile işsizlik oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi olarak ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra 11,1 ile Akdeniz Bölgesi ikinci sırada yer alırken 11,9 ile İstanbul üçüncü sırada yer almaktadır. 2020 yılında ise yine en yüksek işsizlik 22,4 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşanmaktadır. Daha sonra yüzde 18 ile Orta Anadolu ve 14,9 ile İstanbul gelmektedir. Buna bağlı olarak Güneydoğu ve Orta Anadolu’daki işsizlik sorununun yerleşik hale geldiği söylenebilir. Bu bölgelerin coğrafi konumlarından dolayı gelişmişlik düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmektedir.

**Tablo 2.23: Türkiye’de İşsizliğin Bölgelere Göre Dağılımı
(2014-2019)**

Bölgeler	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TÜRKİYE	9,9	10,3	10,9	10,9	11,0	13,7
İstanbul	11,9	12,9	13,5	13,9	12,5	14,9
Batı Marmara	6,7	6,4	7,1	7,3	6,7	9,8
Ege	9,1	9,4	9,3	9,8	9,8	12,2
Doğu Marmara	8,1	8,9	9,9	10,3	9,6	12,3
Batı Anadolu	9,8	9,8	9,9	9,8	8,9	12,4
Akdeniz	11,1	11,5	11,8	11,4	12,2	14,2
Orta Anadolu	10,6	8,7	9,0	9,9	14,8	18,0
Batı Karadeniz	6,2	6,7	7,7	6,4	6,5	8,4
Doğu Karadeniz	6,2	4,8	4,5	3,6	6,2	9,9
Kuzeydoğu Anadolu	5,3	4,9	4,9	5,5	6,4	10,5
Ortadoğu Anadolu	8,9	9,8	10,4	11,7	12,2	14,0
Güneydoğu Anadolu	15,6	16,5	18,7	17,0	18,1	22,4

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.05.2020)

2.3.6. İş Aradıkları Kanala Göre İşsizler

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK)’in işsiz olarak kabul ettiği kişiler aktif bir biçimde iş araması gereken kişilerdir. Son 1 ay içerisinde herhangi bir kanal yoluyla iş başvurusu 15 yaş ve üzerindeki kişilerden iş bulamayanlar işsiz olarak kabul edilmektedir.

Tablo 2.24: İş Aradıkları Kanala Göre İşsizlerin Dağılımı (2014-2020)

Yıllar	İşsiz	Eşe dosta ricada bulunanlar	Türkiye İş Kurumuna Başvuranlar	Özel İstihdam Ofislerine Başvuranlar	Sözlü ya da yazılı iş sınavına /mülakatına başvuranlar	Kendi iş yerini kurmak amacıyla mekân ve araç gereç bakanlar	İŞKUR'dan başvurusuna cevap bekleyenler	Kamunun açtığı iş sınavına girip sonuç bekleyenler
2014	2853	2608	582	447	199	59	429	154
2015	3057	2812	670	542	207	62	480	132
2016	3330	3015	885	709	223	76	647	187
2017	3454	3122	987	830	240	74	733	207
2018	3537	3160	1217	897	223	78	891	192
2019	4469	4100	1842	1289	275	84	1275	179
*2020	3971	3629	1498	1153	231	111	1131	124

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.05.2020)

(*) 2020 yılı için mart ayı verileri kullanılmıştır.

Yukarıdaki Tablo 2.25’de; Türkiye’de 2014-2020 yılları arasında iş aradıkları kanala göre işsizlerin dağılımları görülmektedir. Tabloya göre, işsiz kişilerin en fazla eşe dosta rica yoluyla iş bulmaya çalıştıkları rapor edilmiştir. İş aradıkları kanala göre en az işsiz kişilerin ise kendi iş yerini kurmak amacıyla mekân ve araç gereç bakan işsizler oldukları görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Türkiye’deki İstihdam ve İşsizlik Sorunu: Tekirdağ İli Örneği

3.1 Tekirdağ İli Hakkında Genel Bilgiler

3.1.1 Tekirdağ İlinin Etimolojisi ve Coğrafi Konumu

Tekirdağ, Türkiye’nin en kalabalık yirmi ikinci ilidir. 2019 yılı nüfus sayımına göre il nüfusu 1.055.412 olarak belirlenmiştir. Nüfusun 542.646’sı erkek, 512.766’sı kadındır. Marmara Bölgesi’nin Trakya kesiminde yer alan Tekirdağ ilinin; doğusunda İstanbul, güneyinde Marmara Denizi, kuzeydoğusunda Karadeniz yer almaktadır. 2012 yılında nüfusu 750 bini geçen 14 il büyükşehir statüsü kazanmıştır. Dolayısıyla Tekirdağ ili de 30 büyükşehirden biri olmuştur. 2014 yılında seçimlerin ardından büyükşehir belediyesi tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte Süleymanpaşa, Ergene ve Kapaklı olmak üzere 3 ilçe daha kurularak toplam ilçe sayısı 11’e çıkarılmıştır. Diğer ilçeler; Hayrabolu, Saray, Muratlı, Malkara, Şarköy, Marmara Ereğlisi, Çerkezköy ve Çorlu ‘dur.

Tekirdağ, Bizans döneminde Bisanthe olarak adlandırılırken, daha sonra Rodosto ‘ya dönüşen Resisto ismiyle anılmıştır. Ayrıca Türkler tarafından fethedildiğinde, Rodosçuk veya Tekfur Dağı olarak da bilinmektedir. Ermeni kökenli bir kelime olan Tekfur’un yerini cumhuriyetin ilanından sonra Tekir almıştır. Zamanla ‘‘Tekfurdağı’’ olarak bilinen şehrin ilk olarak bir Yunan kolonisi tarafından kurulduğu varsayılmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ise Tekir Dağı olarak anılan şehir ‘‘Tekirdağ’’ olarak kayıtlara geçmiştir.

Tekirdağ ilinin batısında yaklaşık bin metre rakımlı Tekir Dağları oldukça düzlük bir yapıdadır. İlin kuzeyinde Ergene Nehri bulunur. Bitki örtüsü; denizin kıyı kesimlerinde maki, dağlık olan bölgelerde ormanlık, diğer yerlerde de steptir. Tekirdağ ili denizin etkisiyle nemli bir iklime sahip olmakla beraber Akdeniz ve Karasal iklim özelliklerini göstermektedir.

Tekirdağ ili, nüfus özellikleri bakımından doğum, ölüm ve göç unsurlarıyla zaman içerisinde değişkenlik gösteren bir yerleşim yeridir.

Tablo 3.1. Güncel Nüfus Değerleri

2019 Yılı Sonunda Tekirdağ İli ve İlçelerinin Yerleşim Yeri ve Nüfusla İlgili Sayısal Bilgileri							
İlçe	Nüfus 2018	Nüfus 2019	Fark	Nüfus Artışı%	Mah. Say.	Alanı km kare	Yoğunluk
Çerkezköy	166.789	174.529	7.740	4,64	10	86	2.029
Çorlu	262.862	270.944	8.082	3,07	26	531	510
Ergene	62.458	63.821	1.363	2,18	17	418	153
Hayrabolu	32.137	32.268	131	0,41	52	1.009	32
Kapaklı	116.882	120.489	3.607	3,09	14	182	662
Malkara	52.758	52.453	-305	-0,58	77	1.243	42
Marmara Ereğlisi	25.873	26.007	134	0,52	10	175	149
Murath	28.537	29.028	491	1,72	20	388	75
Saray	49.106	49.605	499	1,02	29	620	80
Süleymanpaşa	199.960	204.001	4.041	2,02	73	1.053	194
Şarköy	32.565	32.267	-298	-0,92	31	487	66
TEKİRDAĞ	1.029.927	1.055.412	25.485	2,47	359	6.190	171

Kaynak: TÜİK,2019

Tekirdağ il nüfusu 2019 yılsonu verilerine göre, 1 milyon 55 bin 412 kişidir. Tekirdağ ili toplam 11 ilçe ve belediyeden oluşmakta ve 359 mahallesi bulunmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğu iş imkânlarının daha fazla olduğu Çerkezköy, Kapaklı ve Çorlu bölgelerinde yoğunluk kazanmıştır. Ayrıca Tekirdağ şehrinin İstanbul-Tekirdağ karayolu ve deniz kenarı sahil şeridi özelliği taşıması nedeniyle hem ulaşım hem de doğal koşulların bir neticesi olarak manzaralı ve site yerleşim alanlarında yine nüfusun yoğunlaştığı görülmektedir. Şehirde nüfus artışında etkili olan diğer unsurlar; iklim ve tarımın elverişli olması, sanayileşme ve de İstanbul gibi metropol bir şehre coğrafi

yakınlığıdır. Bu yönü ile İstanbul'un kalabalığından kaçmak için bir sayfiye yeri özelliği taşımaktadır.

3.1.2 Tekirdağ İlinin Sosyoekonomik Yapısı

Tekirdağ ili kaliteli ve verimli toprakları ile tarıma elverişli düz ve ovalık bir ildir. Dolayısıyla ekonomisi tarıma ve sanayiye dayanmaktadır. Türkiye'nin ayçiçeği yağı ve buğday ihtiyacının büyük kısmı buradan karşılanmaktadır. Yağ üretiminde ve ithalatında Türkiye'de petrolden sonra 2. sırada yer almaktadır. Özellikle Tekirdağ ili zengin meraları ile hayvancılığa uygundur. Sebze ve meyve üretiminde de ileri seviyededir ve ihracatı yapılmaktadır. Ayrıca arıcılık ve balıkçılık gibi yan ekonomik faaliyetler de bulunmaktadır. Ulaşım bakımından da iyi imkânlarla sahip olan ilde yolsuz köy bulunmamaktadır. Deniz ulaşımında da bir liman kenti olan Tekirdağ'da ithalat ve ihracat da yapılmaktadır. Bu sayede etkin bir rekabet gücü ortamı yaratılmaktadır. Ayrıca yolcu taşımacılığı olarak deniz, demir, hava ve kara ulaşımı bakımından seyahat fırsatları sunmaktadır. Üretim olarak çeşitli kaynaklar barındıran Tekirdağ bağcılık, üzüm üretimi faaliyetleri sayesinde şarap üretim tesislerinin ve Tekirdağ rakısı gibi içeceklerin ham maddelerini sağlamaktadır. Şehrin göç almasında özellikle bağcılık ve şarapçılık önemli bir yere sahiptir. Ek olarak konservecilik, salamura zeytin üretimi, süt tozu üretimi gibi önemli geçim kaynakları bulunan il, üretim tesisleriyle önemli ölçüde yurtiçi ve yurtdışı ticarete katkıda bulunmaktadır. Tekirdağ ili dünyanın önde gelen ekonomi dergisi Forbes tarafından 2016 yılında "İş Yapmak ve Yaşamak için İdeal Şehir" olarak 4. sırada yer almıştır (Gürsoy, 2019).

3.2 Tekirdağ'da İstihdam ve İşsizliğin Genel Görünümü

3.2.1 Tekirdağ'da İstihdam

Türkiye'de iller arası gelişmişlik düzeyleri farklılık göstermektedir ve bu konuda illerin sanayileşme oranları etkilidir. Tekirdağ iline bakıldığında, tarım olanaklarının ve sanayileşmenin geliştiği görülmektedir. Tekirdağ ili stratejik

konumundan dolayı kara, hava, deniz ve demir yolları ile ulaşım sayesinde uluslararası ticaret imkanı ve rekabet ortamı sunmaktadır.

3.2.1.1 Tekirdağ'da İstihdamın Yaş ve Cinsiyete Göre İstihdam

TR21 Bölgesi; eğitim düzeyi, istihdam oranı, işgücüne katılım oranı gibi faktörler göz önüne alındığında, Türkiye genelinde iyi bir düzeydedir. Cinsiyet bakımından işgücünün büyük bir bölümünü erkekler oluşturmaktadır. Bu yüzden, işsiz kalan kesim daha çok erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 3.2: İstihdamın Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Toplam	Kadın	Erkek
15-19 Yaş	2034	818	1216
20-24 Yaş	5486	2229	3257
25-29 Yaş	4262	1504	2758
30-34 Yaş	3459	1333	2126
35-39 Yaş	3267	1422	1845
40-44 yaş	2341	1050	1291
45-64 Yaş	2132	792	1340
65+	11	2	9

Kaynak: İŞKUR,2019

Tablo 3.2' deki verilere göre, TR21 Bölgesi'nde 2019 yılındaki istihdamın yaşa ve cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. Buna göre, yaş arttıkça istihdamın her iki cinsiyette de doğal olarak düştüğü görülmektedir. Yine her yaş grubunda erkeklerde istihdamın daha çok olduğu söylenebilir.

Tablo 3.3: TR21 Bölgesi'nde Cinsiyete Göre İstihdam (2014-2019)

Yıllar	İstihdam Edilenler (Bin Kişi)		İstihdam Oranı (%)	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
2014	196	464	31,6	71,5
2015	214	475	33,8	71,8
2016	224	483	34,4	72,2

2017	231	509	34,2	73,8
2018	241	531	35,0	75,0
2019	238	521	34,0	71,3

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.05.2020)

Tekirdağ ilini de kapsayan TR21 Bölgesi'nde istihdamın cinsiyet dağılımı Tablo 3.3' de verilmiştir. Buna göre, en fazla erkeklerin istihdam edildiği görülmektedir. Ayrıca yıllara göre istihdam oranlarında artış olduğu rapor edilmektedir. 2014 yılında 196 bin kadın, 464 bin erkek istihdam edilmiştir. Ancak 2019 yılında yıllara göre istihdam sayısında artış gözlenirse de bir önceki yıla göre istihdam oranlarında hafif bir düşüş görülmektedir.

Tablo 3.4:TR21 Bölgesi'nde Yaşa Göre İstihdam (2014-2019)

Yıllar	(20-24)	(25-34)	(35-54)	(55+)
2014	182	305	84	56
2015	188	333	89	49
2016	180	342	97	57
2017	191	351	131	52
2018	193	357	131	57
2019	187	367	125	54

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.05.2020)

Tablo 3.4'de; istihdamın TR21 Bölgesi'nde yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloda; yıllara göre en fazla istihdam edilen yaş grubu 25-34 yaş arası olan gruptur. En az istihdam ise 55 yaş ve üzeri grupta gerçekleşmiştir. Dolayısıyla tüm yaş gruplarında dalgalanmalar görülmekle birlikte genel bir artış durumu söz konusudur.

Aşağıdaki Tablo 3.5'da ise istihdamın dağılımı oransal olarak verilmiştir. Verilen yaş gruplarında en fazla istihdamda en fazla payın 25-34 yaş grubuna ait olduğu görülmektedir. 15-19 yaş arası ve 55 yaş üzeri yaş gruplarında ise 2020 yılında

istihdamın azaldığı görülmektedir. 15-19 yaş nüfusunun eğitim çağında olması bu durumda etkili bir faktördür.

Tablo 3.5: TR21 Bölgesi'nde Yaşa Göre İstihdam (2014-2019)

Yıllar	(15-19)	(20-24)	(25-34)	(35-54)	(55+)
2014	31,6	60,6	65,6	64,4	26,1
2015	32,3	57,9	69,0	66,9	25,6
2016	30,9	60,0	70,5	67,5	26,6
2017	29,4	55,3	71,0	68,0	30,3
2018	33,8	62,5	70,3	69,2	31,7
2019	25,8	53,4	69,0	67,2	30,4

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 08.05.2020)

3.2.1.2 Tekirdağ'da Eğitim Durumuna Göre İstihdam

Marmara Bölgesi'nde bulunan TR21 Bölgesi kadın ve erkek olmak üzere eğitim oranı sıralamasında Düzey 1 bölgeleri arasında 1. sırada yer almaktadır. Bölgede yer alan 15 yaş ve üzeri nüfus 2019 yılı okuryazarlık durumuna göre değerlendirildiğinde; 7 bin erkek ve 11 bin kadının okuma yazma bilmediği görülmektedir. Bölgede toplam 18 bin bireyin okuryazar olmadığı rapor edilmiştir. TR21 Bölgesi'nde, diğer eğitim kategorilerine bakıldığında ise 2019 yılında lise altı eğitim seviyesine sahip 277 bin erkek, 120 bin olduğu rapor edilmiştir. Aynı zamanda 2019 yılında 15 yaş ve üzeri bireylerden yükseköğretim mezunu 62 bin kadın, 105 bin erkek bulunmaktadır.

Tablo 3.6: TR21 Bölgesi'nde Eğitim Düzeyine Göre İstihdam Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı eğitilmiş	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim
2014	14	386	158	102
2015	13	394	169	113
2016	12	393	176	126
2017	12	408	170	150
2018	10	418	175	164
2019	11	397	177	167

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 30.05.2020)

Tablo 3.6'da; 2014 yılında TR21 Bölgesi'nde eğitim düzeyine göre istihdam dağılımı incelendiğinde; 2014 yılında 102 bin olan yükseköğretim düzeyindeki birey sayısı 5 yıllık süreç içerisinde 167 bin kişiye yükselmiştir. Buna karşın; en düşük eğitim düzeyi olan okuma yazma bilmeyen bireylerin sayısında ise bu dönemde azalma görülmektedir. Bu durumda, eğitim düzeyinin TR21 Bölgesi'nde artarak devam ettiği görülmektedir.

3.2.1.3 Tekirdağ'da Sektör Bazında İstihdam

TR21 Bölgesi'nden özellikle Tekirdağ ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Bölgenin sahip olduğu elverişli iklim koşulları ve yeryüzü şekilleri tarım sektörünün gelişmesini sağlamıştır. Aynı zamanda sanayinin de bölgede gelişmiş olmasının yanı sıra hayvancılık, balıkçılık, bağcılık, alkollü içecek üretimi gibi faaliyetler de yürütülmektedir. Tekirdağ ilinin deniz kıyısı bir şehir olması turizm açısından gelişmekte olduğunu ve liman şehri olarak lojistik hizmetlerinde de aktif rol oynadığını göstermektedir. Sektörlere göre istihdamda en çok imalat alanında erkekler işe yerleştirilmiştir. Aşağıdaki tablolarda meslek gruplarına göre çalışan sayıları ve istihdamın sektör gruplarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Meslek Gruplarına Göre Çalışan Sayısı, Tekirdağ

MESLEK GRUPLARI	Erkek (%)		Kadın(%)		Toplam	
	Tekirdağ	Türkiye	Tekirdağ	Türkiye	Tekirdağ	Türkiye
Biro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	9,8	5,0	23,3	12,1	13,1	6,90
Hizmet ve Satış Elemanları	11,3	5,7	9,4	5,2	10,9	5,60
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	27,1	21,3	25,7	20,8	26,7	21,1
Nitelikli Tarım,Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,3	0,4	0,1	0,8	0,3	0,50
Profesyonel Meslek Mensupları	9,8	5,3	23,7	10,5	13,2	6,6
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	13	19,8	0	15,3	9,9	18,6
Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler		0		0		0
Teknisyenler,Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	10,5	6,2	7,7	6,4	9,8	7,9
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	14,8	23,2	6,7	27,3	12,8	30,4
Yöneticiler	3,3	1,9	3,4	1,5	3,3	2,3

Kaynak: Türkiye ve Tekirdağ İPA,2019

Tablo 3.8: İstihdamın Sektör Olarak Dağılımı, Tekirdağ

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım, ormancılık, balıkçılık	14	13	27

Madencilik ve taş ocakçılığı	142	6	148
İmalat	10.771	6891	17.662
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	14	6	20
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	84	28	112
İnşaat	248	69	317
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	645	485	1130
Ulaştırma ve depolama	329	131	460
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	323	391	714
Bilgi ve iletişim	29	15	44
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	6	7
Gayrimenkul faaliyetleri	6	10	16
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	104	65	169
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	511	233	744
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	1	1	2
Eğitim	34	112	146
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	93	308	401
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	8	9	17
Diğer hizmet faaliyetleri	484	371	855
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri; hanehalkları tarafından kendikullanımlarına yönelik olarak ayırım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri	1	0	1
Toplam	13.842	9150	22.992

Kaynak: İŞKUR,2019

3.2.1.4 Tekirdağ'da İstihdamın İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Bölgelerdeki sanayi oranının gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösteren istihdamın işyeri büyüklüğüne göre dağılımı TR21 Bölgesi'nde sanayileşmenin gelişmiş olmasına bağlı değişimler göstermektedir.

Tablo 3.9: TR21 Bölgesi'nde İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2014-2019)

Yıllar	10 ve daha az kişi	11-19 kişi	20-49 kişi	50 ve daha fazla kişi
2014	330	22	55	248
2015	343	23	73	250
2016	346	25	69	268
2017	387	28	71	256
2018	414	29	70	259
2019	397	22	58	282

Kaynak : http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 30.04.2020)

Tablo 3.11'de; Tekirdağ'ı kapsayan TR21 Bölgesi'nin işyeri büyüklüğüne göre dağılımları verilmiştir. Tabloya göre, istihdamın 10 ve daha az kişi çalıştıran işletmelerde yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bölgede, 2014 yılında 10 ve daha az kişi istihdam eden işletmelerde 330 bin kişi çalıştırılırken, 2020 yılında bu rakam 397 bin kişiye yükselmiştir. Daha sonra 50 ve üzeri kişi istihdam eden işletmelerde ise 2014 yılında 248 bin kişi çalıştırılmaktadır. 2019 yılında bu rakam yükselerek 287 bin kişiye ulaşmıştır. Bölgede sanayinin gelişmişliği ve istihdam artışına paralel olarak çalışan sayısı az olan işletmelerden çok çalışanlı işletmelere doğru daha fazla yoğun istihdam talebi oluştuğunu söylemek mümkündür.

3.2.1.5 Tekirdağ'da İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri

Tekirdağ'ı kapsayan TR21 Bölgesi'nde bireylerin işgücüne dahil olmama nedenlerinin 2019 yılındaki son durumunu incelediğimizde Tekirdağ'daki işsizliğin türü ve boyutu anlaşılabilir. Özellikle ev işi ile meşgul olan ve istihdamda yer almayan bireylerin yoğunlukta olduğu Tablo 3.12'de görülmektedir. Daha sonra emeklilik nedeniyle işgücüne dahil olmayan bireylerin sayısının da fazla olduğu rapor edilmektedir. İşgücüne dahil olamama nedenleri arasında iş bulma ümidi olmayan bireylerin ve de ailevi kişisel nedenler itibarıyla iş aramaya ve çalışmaya hazır ancak iş bulamayan bireyler de işgücüne dahil olamamaktadır.

Tablo 3.10: İş Gücüne Dâhil Olamama Nedenleri (2019)

İş Bulma Ümidi Kalmamış	583 bin kişi	1 milyon 377 bin kişi
Diğer Sebeplerle İş Aramayanlar	1 milyon 726 bin kişi	3 milyon 198 bin kişi
Mevsimlik Çalışanlar	103 bin kişi	103 bin kişi
Ev İşleriyle Meşgul Olanlar	11 milyon 315 kişi	10 milyon 75 bin kişi
Eğitim Görüyor	4 milyon 146 bin kişi	4 milyon 421 bin kişi
Emekli	4 milyon 920 bin kişi	4 milyon 892 bin kişi
Çalışamaz Halde	3 milyon 872 bin kişi	5 milyon 13 bin kişi
Diğer Sebeplerle İşgücü Dışında Olanlar	1 milyon 994 bin kişi	2 milyon 815 bin kişi

Kaynak: TUIK,2020.

3.2.2 Tekirdağ'da İşsizlik

Bu bölümde, 2019 yılında istihdamını arttırarak işsizlik oranını düşürmeyi başaran TR21 Bölgesi'nden Tekirdağ'ın yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işsizlik durumuna değinilecektir.

3.2.2.1 Tekirdağ'da İşsizliğin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yatırım için gerekli teşvikler alt yapı, işgücü ve fiziksel konuma bağlı gelişmektedir. Tüm illerde aynı etkiyi göstermese de ekonomik kalkınmayı ve illerdeki ekonomik gelişmeleri takip etmek ve değerlendirmek için ilde kurulan aktif kuruluşların faaliyetlerini gözlemlemek gerekmektedir. Tekirdağ'ın geçmiş yıllardaki performansına bakıldığında; işletmelerde kuruluş ve kapanış aktivelinde artış dikkat çekmektedir.

Dolayısıyla, Türkiye'de en yüksek istihdam oranı %55,3 ile Tekirdağ'da yaşanmıştır. TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) Bölgesi istihdamın en fazla gerçekleştiği bölge olmuştur. Bölgede işgücüne katılım oranı ise %59,7 olarak belirlenmiştir. 2012 yılındaki göçler ile birlikte Tekirdağ ilinde vasıflı ve vasıfsız işgücü artmıştır. İstihdamdaki artış ve işsizlikteki azalış, işgücü arz ve talebinin doğru belirlenmesine ve doğru politikalara bağlıdır.

Son yıllarda Tekirdağ ilinde yatırımlar ve işgücü odaklı değişimlere bağlı arz talep eşitsizliği yaşanmaktadır. İstihdam ile ilgili yerel politikalar geliştirilirken, uluslararası düzeyde ise işgücü piyasasıyla ilgili analizler oynamaktadır. Firma açıklarını tespit etmek, iş piyasasında akışı sağlamak için gerekli formülleri belirlemek bu konuda önem taşımaktadır.

Tablo 3.11: TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2014-2019)

Erkek					
Yıllar	(15-19)	(20-24)	(25-34)	(35-54)	(55+)
2014	2	7	8	12	1
2015	2	5	7	10	2
2016	3	5	7	10	2
2017	4	5	7	12	4
2018	2	4	7	10	2
2019	7	6	12	18	3

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 30.05.2020)

Tablo 3.12: TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2014-2019)

Kadın					
Yıllar	(15-19)	(20-24)	(25-34)	(35-54)	(55+)
2014	1	5	11	7	0
2015	2	5	10	9	0
2016	2	5	8	15	0
2017	4	8	11	12	0
2018	2	7	13	12	0
2019	3	10	14	16	2

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr> (Erişim Tarihi: 30.05.2020)

(*) Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

TR21 Bölgesi'nde yaşa ve cinsiyete dayalı istihdam dağılımına ait bilgiler Tablo 3.13 ve Tablo 3.14'da verilmiştir. Erkekler en fazla istihdam 35-54 yaş grubunda

görülürken, kadınlarda 25-34 yaş ve 35-54 yaş gruplarında görülmektedir. En az istihdam yoğunluğu ise her iki cinsiyette de 55 yaş ve üzerinde görülmektedir.

3.2.2.2 Tekirdağ'da İşsizliğin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Tekirdağ ilinde eğitim düzeyi genel olarak 234 bin 70 kişi ile ilkokul eğitim düzeyindedir. Daha sonra 203 bin 682 kişi ile lise düzeyinde eğitilmiş nüfus gelmektedir. Bu nüfusu birbirine yakın rakamlar ile ortaokul, ilköğretim ve lisans düzeyi eğitim takip etmektedir. İl eğitim düzeyi sıralamasında ilk, orta ve lise düzeyi eğitim %75,82 oranındadır. Üniversite ve üstü eğitim düzeyi %13,43 iken nüfusun %10,76'sı diğer eğitim düzeyindedir.

Aşağıdaki Tablo 3.15 ve 3.16'de TR21 Bölgesi'nde işsizliğin eğitim düzeylerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre, kadın ve erkek her iki cinsiyette de işsizlik lise altı düzeyinde yaygındır. Bununla birlikte lise ve dengi meslek okulu ve yükseköğretim düzeyindeki işsizlik erkeklerde birbirine yakın rakamlarda seyretmektedir. Kadınlarda ise okuma yazma bilmeyen hariç diğer eğitim kategorilerinde işsizlik yakınlık göstermektedir. Okuma yazma bilmeyenler ise erkeklere göre kadınlarda daha fazladır. 2014 yılında lise altı eğitilmiş işsiz 16 bin erkek bulunmaktadır. 2019 yılında ise bu rakam 27 bine yükselmiştir. Yıllara göre ifade edildiğinde, işsizlik eğitim düzeyine göre artış göstermektedir. 2014 yılında lise altı eğitilmiş 8 bin kadın işsiz bulunurken, 2019 yılında 19 bin kadın lise altı eğitilmiş işsizdir. Bu rakamlara göre, erkeklerin kadınlara göre daha çok işsizlik sorunu yaşadığı görülmektedir.

TR21 Bölgesi'nde, okuma oranı ve eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı da artmaktadır. Okuyan bireyin çalışmak istemesi işgücü piyasasında yoğunluk olmasına ve işsizlik oranının artmasına sebep olmaktadır. Okuryazarlığı olmayan ve özellikle kadın ise ev işleriyle meşgul olmayı tercih etmektedir. Türkiye'de kırsal kesimdeki yükseköğretim mezunu kadınlardaki işsizlik oranı yüzde 25'i bulurken, okuryazarlığı olmayan kadının işsizlik oranı ise yüzde 1 seviyesindedir. Dolayısıyla, kırsal kesimde yaşayan okumuş kadınların işsizlik oranı yüksek olmaktadır. Ancak TR21 Bölgesi en yüksek istihdam ve işgücüne katılım oranı en yüksek bölge olmuştur.

Tablo 3.13: TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Eğitime Dağılımı (2014-2019)

Erkek				
Yıllar	Okuma Yazma Bilmeyen	Lise Altı Eğitimli	Lise ve Dengi Meslek Okulu	Yükseköğretim
2014	0	16	7	6
2015	0	16	7	5
2016	0	15	7	5
2017	1	17	9	5
2018	1	17	6	4
2019	0	27	13	9

Kaynak: [/https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr](https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020)

Tablo 3.14: TR21 Bölgesi'nde İşsizliğin Eğitime Göre Dağılımı (2014-2019)

Kadın				
Yıllar	Okuma Yazma Bilmeyen	Lise Altı Eğitimli	Lise ve Dengi Meslek Okulu	Yükseköğretim
2014	1	8	9	7
2015	1	11	8	8
2016	0	12	11	7
2017	1	14	10	10
2018	1	15	9	9
2019	2	19	12	12

Kaynak: [/http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007](http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007) (Erişim: 20.05.2020)

Tablo 3.15: Tekirdağ'da İşe Yerleştirilenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları (2019)

	Toplam
Okur Yazar Olmayan	25
Okur Yazar	47
İlköğretim	13.157
Ortaöğretim(lise dengi)	6862
Ön lisans	1523
Lisans	1338
Yüksek Lisans	40
Doktora	0

Kaynak: İŞKUR

Özetle, TR21 Bölgesi Tekirdağ'ın eğitim seviyesiyle paralellik gösteren bir işsizlik seviyesi bulunmaktadır. Yani eğitim seviyesi arttıkça işsiz kalma ihtimalinin de arttığı görülmektedir. Bu durum, bölgenin vasıflı elemandan çok vasıfsız eleman istihdam etme kapasitesinde olduğuna işaret etmektedir. Tablo 17'de görüldüğü üzere, son olarak 2019 yılında Tekirdağ ilinde en fazla işe yerleştirilenler ilköğretim mezunlarıdır. Dolayısıyla bölgede işçi statüsündeki çalışanların daha fazla iş imkânı elde ettiği görülmektedir. Özellikle kadınlar lise altı, meslek yüksek okulu ve lisans düzeyinde erkeklere göre daha çok tercih edilirken; erkekler ise çıraklık eğitimi, lise ve meslek lisesi düzeyinde tercih edilmektedir. Genel tablo olarak lise altı eğitim düzeyi her iki cinsiyette de daha fazla rağbet görmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe işe yerleştirilenlerin de göreceli olarak azaldığı görülmektedir.

Tablo 3.16: Eğitim Durumuna Göre Açık İş Durumu, Tekirdağ

Eğitim Durumu	İhracat Yapan Firmalar		Yabancı Ortaklığı Olan Firmalar		Tekirdağ Geneli	
	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı
Çıraklık Eğitimi	12	0,7%	10	4,9%	25	0,7%
Lise Altı	820	43,8%	94	41,1%	1356	38,1%
Genel Lise	255	13,6%	36	17,0%	560	15,7%
Meslek Lisesi	165	8,8%	38	18,0%	276	7,7%
Meslek Yüksek Okulu	41	2,2%	3	1,5%	89	2,5%
Lisans	61	3,3%	16	7,3%	143	4,0%
Farketmez	516	27,6%	16	7,3%	1107	31,1%
Genel Toplam	1874	100,0%	213	100,0%	3563	100,0%

Kaynak: Tekirdağ İPA,2019

Tekirdağ ilinde işverenler eğitim durumlarına göre en çok İŞKUR aracılığıyla eleman alımı gerçekleştirmektedir. Ayrıca işverenler elemanlarının en çok fiziki ve bedensel yeterliliğe sahip olmasını beklemektedir. Daha sonra iş ahlakı, mesleki ve teknik bilgi, fazla mesai yapabilme ve ekip çalışması gibi özellikler gelmektedir. Ancak ihracat yapan firmalarda pazarlama, satış ve seyahat edebilme, yabancı dil aranan özelliklerde son sıralarda yer almaktadır. Aynı zamanda özel istihdam büroları da az tercih edilmektedir. İŞKUR aracılığıyla personel alımı yapan firmaların yaklaşık %86'sı teşvikten faydalanırken, özel istihdam firmalarının sadece %3'ü teşvikten faydalanabilmektedir. Bunun nedeni, İŞKUR'un işyeri ziyaretleriyle işverenleri devlet teşvikleri doğrultusunda bilgilendirmesi olarak gösterilmektedir (Akgül vd.,2014).

Tablo 3.17: Cinsiyete göre En Çok Çalışılan Meslekler, Tekirdağ

GENEL	ERKEK	KADIN
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Metal Mamuller Montaj İşçisi	Makineci(Dikiş)
Beden İşçisi(Genel)	Depo Hamalı	Ambalajcı (El İle)
Ambalajcı (El İle)	Beden İşçisi (Genel)	İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)
Temizlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Örgü Makinesi Operatörü	Örgü Makinesi Operatörü	Konfeksiyon İşçisi
Makineci (Dikiş)	Şoför-Yük Taşıma	Kalite Kontrolcü Tekstil
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	Diğer Kauçuk Mamuller İmalat İşçileri	Beden İşçisi (Genel)
Kalite Kontrolcü-Tekstil	Tornacı (Torna Tezgahı Operatörü)	Dikiş Makinesi Operatörü- Kumaş
Depo Hamalı	Sevkiyat Görevlisi	Örgü Makinesi Operatörü
Güvenlik Görevlisi	Ambalajcı (El İle)	Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı

Kaynak: Tekirdağ İPA,2019

Tekirdağ ilinde en fazla çalışılan meslek grupları metal mamuller montaj işçisi, beden işçisi ve ambalajca meslek gruplarıdır. Kadınlarda makineci (dikiş) lik mesleği de en çok çalışılan meslek gruplarındandır. Ayrıca ilde çalışılan meslek grupları oldukça çeşitlilik göstermektedir. Totalde 1830 farklı meslek çeşidi kaydedilmiştir. Son yıllarda açık iş oranı; maden ve taş ocaklığı, ulaştırma ve depolama, idari ve destek hizmet faaliyetlerinde artış göstermektedir. Tekirdağ'da kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor sektöründe ise açık iş bulunmamaktadır. Açık işler en çok bilgi ve iletişim sektörü başta olmak üzere su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ile konak ve yiyecek faaliyetlerinde bulunmaktadır. Cinsiyet bazında açık işlerde erkeklerin en çok çalıştığı alanlar depo hamalı ve ram makinesi operatörlüğüdür. Ayrıca vasıf gerektirmeyen işlerde kadınların ve erkeklerin çalışma oranının yüksek oluşu da bir diğer dikkat çeken unsurdur. Her meslek için belli bir beceri gerekmektedir. Bu beceriler tercih edilen mesleğe yönelik işe alım sürecinde

aranan kriterler olarak kişinin karşısına çıkmaktadır. Bu anlamda Tekirdağ ilinde daha çok teknik bilgi, tecrübe ve el becerine dayalı fiziksel ve bedensel yeterlilik gerektiren meslekler ilgi görmektedir (Akgül, Kayabaşı, & Biltekin, 2014) .

Tablo 3.18: İşe Yerleştirilenlerin Sektörel Dağılımı, Tekirdağ

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım,ormancılık ve balıkçılık	14	13	27
Madencilik ve taş ocakçılığı	142	6	148
İmalat	10.771	6891	17.662
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	14	6	20
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	84	28	112
İnşaat	248	69	317
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	645	485	1130
Ulaştırma ve depolama	329	131	460
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	323	391	714
Bilgi ve iletişim	29	15	44
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	6	7
Gayrimenkul faaliyetleri	6	10	16
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	104	65	169
İdari ve destek hizmet faaliyetler	511	233	744
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	1	1	2
Eğitim	34	112	146
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetler	93	308	401
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	8	9	17
Diğer hizmet faaliyetleri	484	371	855
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri; hanehalkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak ayırım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri	1	0	1

TOPLAM	13.842	9.150	22.962
--------	--------	-------	--------

Kaynak: İŞKUR,2019

2019 yılı İŞKUR verilerine göre, Tekirdağ ilinde en fazla işe alım yapılan sektör kadınlarda ve erkeklerde de olmak üzere imalat sektörüdür. Daha sonra ikinci sektör olarak toptan ve perakende ticaret gelmektedir. Bunu diğer hizmet faaliyetleri ile idari ve destek hizmet faaliyetleri izlemektedir. Ancak bu sektörlerde erkeklerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Kadınların yoğun olduğu sektörler ise daha çok konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, gayrimenkul, eğitim, finans ve sigorta faaliyetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile kültür, sanat, eğlence ve spor sektörleridir. Ayrıca Tekirdağ ilinde yetişmiş vasıflı eleman bulunamaması sebebiyle her on işverenden üçü eleman bulma konusunda zorluk çekmektedir. En fazla eleman bulunabilen sektörler ise finans ve sigorta, inşaat sektörü ve de gayrimenkul sektörleridir.

3.3 Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Bu araştırma, Türkiye’de istihdam ve işsizliği çeşitli istatistiksel veriler ile incelemek, belirli dönemlerdeki bireysel işgücü durumunu ortaya koymak, değerlendirmek ve TR21 Bölgesi Tekirdağ örneği özelinde bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Buna ek olarak elde edilen sonuçların demografik özelliklere göre değişkenlik gösterip göstermediğini araştırmaktadır.

Türkiye’nin temel sorunlarından istihdam ve işsizlik, Türkiye’nin tarımıyla ve stratejik konumuyla öne çıkan liman şehri Tekirdağ’da da sorun niteliği taşımaktadır. Ancak Tekirdağ’da sanayileşmenin oluşu işsizlik ve istihdam sorununu bir nebze de olsa yumuşatma özelliği göstermektedir.

Son yıllardaki işsizlik oranlarına bakıldığında ise TR21 Bölgesi’nin Türkiye’deki istihdam ve işgücü oranları en yüksek bölge olduğu ve Türkiye genelinde işsizlik oranları göz önüne alındığında, diğer bölgelere göre daha iyi derecede olduğu söylenebilir. Bu nedenle, Tekirdağ ili örneğinin tanıtılması ve incelenmesi Türkiye için önemli bir örnek teşkil etmektedir.

3.4 Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de istihdam ve işsizlik sorunlarının çerçevesini oluşturan bu araştırmanın kapsamı, Türkiye ve Tekirdağ ilindeki ekonomik faaliyetlere katılımı ilgili sunulan istatistik verilerden oluşmaktadır. Çalışanların demografik özellikleri bakımından gösterdiği değişkenlikler rakamsal ve oransal olarak tespit edilmektedir. Buna paralel olarak internet üzerinden kurumlardan erişilen kaynaklara ve istatistiksel bilgilere başvurulmuştur. Ayrıca zaman ve maliyet kısıtları nedeniyle Türkiye’de ve Tekirdağ’da tüm özel ve kamu sektörü çalışanlarına ve işsiz bireylere ulaşmanın imkânsız olması neticesinde araştırmanın kapsamı internet kaynakları tezler, kitaplar, makaleler ve belli başlı kurumların sitelerinden elde edilen veriler ile rapor edilmiştir.

3.5 Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi

Bu bölümde, kurumlardan internet aracılığıyla elde edilen bilgiler ile demografik özellikler, makroekonomik değişkenler tespit edilmiş olup Türkiye’de ve Tekirdağ ilindeki istihdam ve işsizliğin yapısal analizi tablolar yardımıyla çeşitli başlıklar altında incelenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme ve çeşitli alanlardaki gelişmeler teknolojinin de etkisiyle dünya ekonomisinde farklı arayışlar yaratmıştır. Nüfus artışı, sosyoekonomik faktörler, uygun enformasyon ağının kurulamaması, maddi yetersizlikler gibi birçok etken istihdam ve işsizlik sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlar, dünyada ki tüm ülkelerde görüldüğü gibi Türkiye’de de karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kriz ortamlarında daha çok etkisini gösteren istihdam ve işsizlik, 2008 yılından sonra oldukça etkili bir düzeyde yüksek oranlarda devam etmiştir.

Türkiye’de genel olarak işgücü nüfusunun büyük bir kısmının erkeklerden oluşmasıyla birlikte işsiz kalanların da birçoğunun erkekler olması dikkat çekmektedir. Türkiye kalabalık ve genç bir ülkedir. Dolayısıyla istihdamda yer alan işsiz olan işgücü gençlerden meydana gelmektedir. Türkiye’de istihdam ve işsizlikteki son durum ve nedenlerini ele alarak Tekirdağ ili örneği ile pekiştirilmesi amaçlanan bu çalışmada, veriler değerlendirildiğinde erkeklerden ve genç işgücünden oluştuğu görülmektedir.

Türkiye istihdam alanında önemli sorunlar yaşayan bir ülkedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye’de vasıflı eleman yetiştirmekte eğitim eksikliği, asgari ücretlilerin fazla oluşu, vergi sistemindeki ağır yükümlülükler gibi durumlar istihdam alanındaki sorunların başında gelmektedir. Vasıfsız eleman ihtiyacının daha fazla olduğu iş sektörlerinin dağılımı, vasıflı eleman artığının çıkmasına yol açmaktadır. Yani eğitimi ve vasfı olan işgücünün çalışabileceği iş sahaları gelişmiş ülkelerde daha yoğunluk göstermektedir. Bu durumda, beyin göçleri etkili olmakta ve eğitilmiş bireyler yurtdışında daha gelişmiş olan ülkelerde değerlendirilmektedir. Ülkemizde işsizlik sorunu çok farklı nedenler ile ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerin başında yine eğitim sorunuyla karşılaşılmaktadır. Eğitimi eksik niteliksiz eleman sayısının artışı, tarımın değer kaybetmesi ve köylerden göçün artması iradi işsizliği arttırmıştır. Türkiye’de işsizlik sorununun çözümüne yönelik öncelikli olarak istihdam yaratma düşüncesi gelmektedir. Bu yüzden, tarımın daha da değer kazanması için çalışmalar yapılması

işletmelere destek sağlanması, sivil toplum örgütleri ve özel sektör iş birliğinin yanı sıra vergi ve sosyal güvenlik primleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması gibi stratejiler belirlenmelidir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), devletin bir kuruluşu olarak istihdamın geliştirilmesi ve işsizliğin önlenmesinde yardımcı bir kurumdur. Dolayısıyla ilgili çalışmalarını yeterli düzeyde yürütebilmesi için istihdam yaratma ve işsizliği makul seviyelere indirilmesi bakımından önemli roller üstlenmektedir.

Araştırma kapsamında Türkiye'deki işsizlik sorununun nedenlerinden birinin çalışanların çalıştıkları sektöre göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Özellikle cinsiyet bu farklılığın temelini oluşturmaktadır. Ancak istihdam teşviklerinin de yetersiz kalması bir diğer işsizlik nedenidir. Sektör bazında istihdam dağılımında ise orta gelirli bireylerin iyi veya kötü gelirli olan bireylere kıyasla daha fazla istihdamda yer aldıkları görülmüştür.

Yapılan bu çalışma sonucunda bireylerin demografik özelliklerinin istihdam ve işsizlik ile ilgili bir etki yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de işsizlik ve istihdam sorunları önemli boyutlarda iken TR21 Bölgesi Tekirdağ ili istihdam ve işgücü oranı en yüksek bölgedir. Dolayısıyla işsizlik oranları diğer bölge ve illere kıyasla daha düşük seviyededir. İşgücü piyasası desteklenerek daha uygun piyasa koşullarına taşınırsa bölgede iş olanakları daha artacak ve verimli hale gelecektir. Ayrıca Tekirdağ ilinde gerekli talep araştırmaları uygun şekilde yapıldığı takdirde aktif işgücü politikalarına katkı sağlayabilecek veri tabanları oluşturulabilecektir. Bu sayede işgücü piyasasında özellikle talep bazlı işgücünün iş ve eğitim becerileri tespit edilerek, arz talep dengesinin giderilmesine yönelik gerekli politika ve öneriler geliştirilmesine yardımcı olunabilir.

Tekirdağ ilinde işyeri sayıları bakımından en fazla işyeri imalat sektöründeki işyerleridir. Dolayısıyla bu iş sahasına uygun eleman seçimi ve yetiştirilmesi önemli etken özelliği taşımaktadır. Spor, kültür, sanat, eğlence sektörleri ile bilgi ve iletişim sektörleri ise en az işyeri olan ve en az istihdam yaratan sektörlerdir. Tekirdağ'da çeşitli sektörlerde hizmet veren işyerlerinin %80' i açık iş ilanlarını İŞKUR üzerinden vermektedir. Daha sonra akraba, eş, dost aracılığıyla veya gazete ilanları, sosyal

medya ve özel istihdam büroları açık iş ilanlarına ulaşılmaktadır. En fazla istihdam ise lise altı eğitim düzeyindeki mezunlarda görülmektedir. Daha sonra lise ve dengi mezunlar, yükseköğretim mezunları ve okuma yazması olmayanlar yer almaktadır. Okuma yazması olmayan kişi sayısı ise Tekirdağ ilinde oldukça azdır ve bu yüzden istihdamları da az olmaktadır. Kadın istihdamına bakıldığında; en fazla tercih edilen eğitim birimi fen-edebiyat fakültesi olup, yaklaşık kadın işgücü nüfusunun yarısı profesyonel meslek gruplarında yer alırken, erkeklerin ise imalat, montaj işçisi, tarım ve ormancılık, su işleri gibi mesleklerde yer aldıkları görülmektedir.

Tekirdağ'da en fazla iş bulunabilen meslekler ise bilgi ve iletişim sektörü, ulaştırma ve depolama ile konaklama ve yiyecek hizmetlerinde faaliyet gösteren firmalarda bulunan pozisyonlardaki mesleklerdir. Eleman temin edilmesi en zor meslekler ise Türkiye geneli ve Tekirdağ'da imalat sektöründeki mesleklerdir. Bu sektörde işsizlik sigortasından yararlananlar ilköğretim ve ortaöğretim mezunu olup %80 civarındadır. İstihdamın en fazla yoğunlaştığı yaş aralığı ise 20-39 yaş aralığıdır.

Tekirdağ ilinde istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümünde işgücü yapısının belirlenmesi, sektörlerdeki personelin tercihleri, eğitimleri ve nitelikleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma ile Tekirdağ ilinin son yıllara ait çeşitli verileri araştırılarak bir nevi talep araştırması konusuna da katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akgül, N., Kayabaşı, G., & Biltekin, M. (2014). *İşgücü Piyasası Araştırma Raporu*.
- Akkoç, A. (2019). Tüketim Toplumunun Toplumsal Değerler Üzerindeki Etkisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 1-25.
- Aksu, L. (2011). Dünyada ve Türkiye'de Nüfus Analizleri. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 220-309.
- Aksu, L. (2016). Türkiye'de Beşeri Sermayenin Önemi : İktisadi Büyüme ile İlişkisi , Sosyal ve Stratejik Analizi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 68-129.
- Apaydın, F. (2018). Türkiye'deki İşsizliğin Karakteristiklerinin Karşılaştırılmalı Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(30), 159-200.
- Aşkın, Ö. E. (2015). Kadınların İşgücü Piyasasındaki Konumlarını Etkileyen Faktörler . *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 10(1), 43-66.
- Ataman, B. C. (1998). İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar . 60-72.
- Ay, S. (2012). Türkiye'de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme . *Yönetim ve Ekonomi*, 19(2), 321-341.
- Aydemir, C. (2013). Türkiye'de İşgücü Yapısı ,İşsizlik ve Kırsal Alan. *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, 27(1).
- Aydemir, C., & Pıçak, M. (2008). Ekonomik Gelişme Sürecinde Tarım-Sanayi İlişkilerinin Sektörler Arası Bütünleşmeye Etkileri . *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 10, 129-147.
- Bedük, A. (2004). Güçlü ve Büyük Türkiye İçin Üretim,İstihdam ve İşsizlik Politikaları. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*.
- Bozdağlıoğlu Uyar, v. Y. (2008). Türkiye'de İşsizliğin Özellikleri ve Mücadele Politikaları. *A.M.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*(20), 46-65.
- Buyruk, H. (2018). Gelişen Teknoloji,Değişen İşgücü Nitelikleri ve Eğitim. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 599-632.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 15(1), 89-104.

- Çalışkan, Ş. (2007). Eğitim-İşsizlik ve Yoksulluk ilişkisi. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 285-308.
- Çelik, M., & Dağ, M. (2017). Kapitalist İktisadi Düşüncenin Geçirdiği Evrimler Üzerine Bir Değerlendirme. *BEU Akademik İzdüşüm*, 2(3), 50-70.
- Çetin, Ö. (2016, Temmuz). Teknoloji Transferinin İşsizlik Üzerine Etkileri : Türkiye Örneği. *Kastamonu Üniversitesi İİBF Dergisi*(13).
- Dam, M. M., Ertekin, Ş., & Kızılca, N. (2018). Türkiye'de Kayıt Dışı İstihdamın Boyutu : Ekonometrik Bir Analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 33(1), 293-318.
- Dinçer, Z. (2014). *İktisada Giriş I*.
- Dinler, Z. (2014). *İktisada Giriş* (Cilt 20). Ekin Basım Yayın Dağıtım .
- Doğan, Z., Arslan, S., & Berkman, N. A. (2015, Ocak). Türkiye'de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları : Tarihsel Bir Bakış . *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi* , 8(1), 29-41.
- Düğer, İ. H., & İsgender, M. (1999, Haziran). Ekonomik Kalkınma Stratejileri ve Bazı Ülke Deneyimleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 2-46.
- Ekin, N. M. (2011). Gelişmiş ve Az Gelişmiş Ülkelerde Emek Arzının Hususiyetleri. 148-166.
- Erdoğan, R., & Okudum, R. (2015). Türkiye'de İşgücünün Bölgesel Analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi* -33.
- Gençler, A., Uçak, A., Güven, A., Şahin, L., Delen, M., Fidan, F., . . . Saraç, Ş. (tarih yok). *Çalışma Ekonomisi*. (L. Şahin, Dü.)
- Göker, Z., & ve Dane, K. (2013). Tam İstihdamın Sağlanmasında Maliye Politikasının Rolü ve Post Keynesyen Çözüm Önerileri. *Akdeniz İ.B.F.F Dergisi*, 103-119.
- Görmüş, A. (2019). Türkiye'de Tarımsal İstihdamın Cinsiyete Dayalı Yapısı ve Sosyal Politika Önerileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(3), 563-578.
- Görmüş, Ayhan. (2019). Türkiye'de Zamana Dayalı Eksik İstihdamın Karakteristiği : Hanehalkı İşgücü Anketlerinden Bulgular. *Sosyoekonomi*, 67-90.
- Güçlüoğlu, Ü. M. (2017). *Türkiye İstihdam Analizi ve Bazı Makroekonomik Değişkenlerin İstihdam Üzerindeki Etkisi*. Ankara: 1-155.
- Güngör, C. (2007). Eğitim ve Kalkınma ilişkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi* , 3(1), 14-32.
- Gürsoy, O. (2019). Akıllı Kent Yaklaşımı ve Türkiye'deki Büyükşehirler İçin Uygulama İmkanları. Ankara .

Hacıoğlu Deniz, M., & Haykır Hobikoğlu, E. (tarih yok). Cinsiyete Göre Gelişme Endeksi erevesinde Kadın İştihadının Ekonomik Değerlendirilmesi: Türkiye rneği. *Büyüme ve Gelişme I*.

<https://www.tuik.gov.tr/tr/>. (2020). Ekim 2020 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/tr/> adresinden alındı

<https://www.yenisafak.com/ekonomi/is-bulmada-en-sanli-ve-en-sanssiz-meslekler-3453361>. (tarih yok).

(2014-2018). *İştihad ve alışma Hayatı*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu (Onuncu Kalkınma Planı), T.C.Kalkınma Planı .

(2018). *İşgücü Piyasası ve Genç İştihadı*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu , T.C.Kalkınma Bakanlığı (On Birinci Kalkınma Planı), Ankara .

(2019-IV). *İşgücü Piyasasındaki Gelişmelerin Makro Analizi*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Bakanlığı . Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Araştırmaları Dairesi.

Kamacı, A. (2016). Doğu Karadeniz'de İşgücü ve İştihad. *Jomelips*, 1(1), 14-32.

Kanca, O. C. (2012). Türkiye'de İşsizlik ve İktidadi Büyüme Arasındaki Nedenselliğin Ampirik Bir Analizi. *..Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 21(2), 1-18.

Kapar, R. (2005). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 341-371.

Kasapoğlu, M. M., & Murat, S. (2018). Aktif İştihad Politikaları ve Türkiye'de İşKUR Tarafından Uygulanan Aktif İştihad Politikalarına Güncel Bakış . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 10(25), 485-502.

Kasapoğlu, M. M., & Murat, S. (2018, Eylül 25). Aktif İştihad Politikaları ve Türkiye'de İşkur Tarafından Uygulanan Aktif İştihad Politikalarına Güncel Bir Bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(25), 485-502.

Kavak, Y. (1997). Eğitim, İştihad ve İşsizlik . *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi* 13, 21-26.

Kırılmaz, H. (2020). Türkiye'nin Demokratikleşme Sürecinde Bürokrasinin Rolü : Tek-Parti Dönemi ve çok-Partili Sisteme Geçiş . *bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* (92), 1-28.

Kitapçı, İ. (2019, Eylül). Joseph Schumpeter'in Girişimcilik ve İnavasyon Anlayışı : Yaratıcı Yıkım Kavramı ve Geçmişten Günümüze Yansımaları . *Jeess Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi* , 1(2), 54-74.

- Korkmaz, A., & Güner, H. (2011, Temmuz). İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi. 2(1), 42-65.
- Kurşun, A., & Rakıcı, C. (2016). Sosyal Refah Devletinin Tarihi Süreci ve Günümüz Bazı Refah Devletlerinin Değerlendirilmesi . *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi* , 2(2), 135-156.
- Küçükali, A., & Özmen, K. (tarih yok). İş ve Meslek Danışmanlarının Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Problemler ve Eksik İstihdam Sorunu :Muş, Bitlis, Van ve Hakkari Örneği. *İş ve Hayat*, 136-158.
- Küpeli, Ö. (2014). *Passif İşgücü Politikaları Uygulanan Kişilerin Aktif İşgücü Politikaları Yolu İle İstihdama Yönlendirilmesi : Seçilmiş Ülke Örnekleri*. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Metin, B. (2016, Ocak). Genç İşsizlikle Mücadelede Aktifleştirme Stratejileri: İstihdama Geçişte Güçlü bir Politika Aracı mı? *HAK-İş Emek ve Toplum Dergisi* , 5(11).
- Murat, S. (tarih yok). İstihdam Açısından KİT'ler ve Özelleştirilmeleri .
- Murat, S., & Eser Yılmaz, B. (2013, Ocak). Türkiye'de Ekonomik Büyüme ve İstihdam İlişkisi: İstihdam Yaratmayan Büyüme Olgusunun Geçerliliği. *HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi* , 2(3).
- Özpehlivan, M. (2018, Aralık). İş Tatmini: Kavramsal Gelişimi ,Bireysel ve Örgütsel Etkileri ,Yararları ve Sonuçları. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 2(2).
- Özsağır, A. (2000). Küresel İşsizlik Krizi ve İşsizlikle Mücadele Politikaları.
- Pehlivanoğlu, F., & Kayan, K. (2019). Türkiye'de Girişimcilik : Mevcut Durum Analizi ve Çözüm Önerileri . *Kırklareli Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1).
- Samsun, N. (2017). Çalışmanın Değişen Anlamı ve Güncel Durumuna İlişkin Tartışmalar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 160-210.
- Sarıca, A. O. (2006). *Kayıt Dışı İstihdam ve Mücadele Yöntemleri*. T.C.Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü . Ankara: 1-202.
- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)*. (tarih yok). Ekim 13, 2020 tarihinde http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/calisan/kayitdisi_istihdam/kayitdisi_istihdam_oranlari/kayitdisi_istihdam_orani adresinden alındı
- Şahin, H. (1987). Türkiye'de İstihdam Sorununun Nedenleri ve Çözüm Yolları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43.

- Şahin, L. (2012). Geçmişten Günümüze Çocuk İşçiliği . *Şahin,L.Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi .II*, 103-118.
- Şahin, L. (tarih yok). Türkiye'de İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri ve İşsizlik Sorunu . 544-575.
- Şahin, V. (tarih yok). Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 7(35).
- Şentürk, F. (2015). Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İstihdamın Yapısı. *Sosyal Güvence Dergisi*(7), 113-143.
- Tatlıldil, E. (1993). Türkiye'de Kentleşme ve İşgücünün Değişen Nitelikleri.
- Tiltay, A., & İşlek, S. M. (Dü). (tarih yok). *KOSKEB Girişimcilik El Kitabı* .
- Tunç, M. (2018). Kalkınmada Kadın Ayrımcılığı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Rolü: Ülkelerarası Farklı Gelir Gruplarına Göre Yatay Kesit Analiz . *Sosyoekonomi*, 26(38), 221-251.
- Tunçcan, N. (1999). Çocuk İşçiliği: Nedenleri,Boyutları ve Küreselleşen Dünyadaki Konumu. 10.
- Turan, N. (2018). Çalışma Mutluluğu: Kavram ve Kapsam. *B.U.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 37(1), 169-212.
- Turan, Z., & Öztürk, Y. K. (2016, Nisan). Keynes Sistemi ve Bekleyişlerin Sisteme Katkısı. *Niğde Üniversitesi İ.İ.B.Dergisi*, 9/2, 259-269.
- Ürüt Kelleci, S., & Türk, Z. (2016, Mart). Genç İşsizliğin İncelenmesi : OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırılması . *HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi* , 5(13).
- Yaprak, Ş. (2009). Ekonomik Krizlerin İstihdama Yansıması . *Afyonkocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi* , 1(2).
- Yenilmez, F., & Kılıç, E. (2018, Ağustos). Türkiye'de İşgücüne Katılma-İşsizlik Oranı İlişkisi : Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Dayalı Bir Analiz . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi* , 13(2), 55-76.
- Yılmaz, A. (2005). Türkiye'de İşsiz Nüfus. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 15(1), 43-56.
- Yüceol, H. M. (2005). Bir Politika Değişkeni Olarak İşsizliğin Ölçülmesi Sorunu ve Türkiye'de Gerçek İşsizlik Oranı . *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 3(12), 118-133.
- <https://www.tuik.gov.tr/tr/>. (2020). Ekim 2020 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/tr/> adresinden alındı

<https://www.yenisafak.com/ekonomi/is-bulmada-en-sanli-ve-en-sanssiz-meslekler-3453361.>, 2019 .

(2014-2018). *İstihdam ve Çalışma Hayatı*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu (Onuncu Kalkınma Planı), T.C.Kalkınma Planı .

(2018). *İşgücü Piyasası ve Genç İstihdamı*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu , T.C.Kalkınma Bakanlığı (On Birinci Kalkınma Planı), Ankara .

(2019-IV). *İşgücü Piyasasındaki Gelişmelerin Makro Analizi*. T.C.Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Bakanlığı . Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Araştırmaları Dairesi.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK). Ekim 13, 2020 tarihinde http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/calisan/kayitdisi_istihdam/kayitdisi_istihdam_oranlari/kayitdisi_istihdam_orani adresinden alındı

TÜİK, (2020), İşgücü İstatistikleri, **Kurumsal İstatistikler**, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim: 04.06.2020)

İŞKUR, (2020),<https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> (Erişim: 05.04.2020)

SGK,(2020),<https://veri.sgk.gov.tr/> (15.04.2020)

<https://www.ekonomist.com.tr/genel/istihdam-nedir.html>
(Erişim:16.04.2020)

<https://www.ekonomist.com.tr/genel/istihdam-nedir.html>(Erişim:17.04.2020)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stihdam> (Erişim:18.04.2020)

TUIK, (2020), İşgücü İstatistikleri, **Kurumsal İstatistikler**,http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007(Erişim: 19.06.2020)

İŞKUR, (2020),<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-iscucu-programlari/>
(Erişim: 19.04.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tam_%C4%B0stihdam (Erişim: 26.04. 2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Eksik_istihdam (Erişim:26.04.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Eksik_istihdam (Erişim: 26.04.2020)

TUIK, (2020),**Bölgesel İstatistikler**<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelis>(Erişim: 04.05.2020)

<https://www.endeksa.com/tr/analiz/tekirdag/demografi> (Erişim: 06.05.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_i%C5%9Fsizlik
(Erişim: 21.05.2020)

http://www.tekirdagtsso.org.tr/Sayfalar/Tekirdag-in_Sosyo_Ekonomik_Durumu (Erişim: 22.05.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_i%C5%9Fsizlik
(Erişim: 25.05.2020)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekirda%C4%9F>(Erişim: 31.05.2020)

TUIK, (2020),<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim: 28.05.2020)

TUIK, (2020),<http://www.tuik.gov.tr/Start.do> (Erişim: 01.06.2020)

TÜİK,(2020), İşgücü İstatistikleri, **Kurumsal İstatistikler**,

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007(Erişim: 04.06.2020)

<http://www.sbb.gov.tr/kamu-istihdami/> (Erişim: 04.06.2020)

TUIK, (2020),**İşgücü İstatistikleri**

<http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=vt>(Erişim: 06.06.2020)

SGK ,(2020), **Kurumsal İstatistikler**

<https://www.turkiye.gov.tr/sosyal-guvenlik-kurumu> (Erişim: 07.06.2020)

TUIK, (2020),<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr> (Erişim: 08.06.2020)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stihdam> (Erişim: 11.06.2020)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C5%9Fsizlik> (Erişim: 12.06.2020)

<https://www.paraborsa.net/i/issizlik-nedir>(Erişim: 13.06.2020)

<http://www.sosyalwiki.com/issizlik-ve-issizligin-turleri/> (Erişim:13.06.2020)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Friksiyonel_i%C5%9Fsizlik (Erişim: 13.06.2020)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı: Özge ÖZBEK

Doğum Yeri ve Yılı: Kırklareli /1989

Medeni Hali: Bekâr

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans : Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

İktisat Anabilim Dalı (Tezli)

Lisans : Anadolu Üniversitesi, İşletme

Ön Lisans : Namık Kemal Üniversitesi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları

Ön Lisans : Anadolu Üniversitesi, Adalet

İş Denevimi

1. Milli Eğitim Bakanlığı – Ücretli Öğretmenlik
2. Namık Kemal Üniversitesi – Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu – Öğretim Elemanı